

CAPIT. III - TRADIȚII ȘI OBICEIURI EUROPENE

A.- FOLCLORUL EUROPEAN

Folclorul european sau **folclorul occidental** se referă la folclorul din lumea occidentală, în special în discuțiile comparative. Nu există, desigur, o cultură europeană unică, dar cu toate acestea istoria comună a Creștinătății în timpul Evului Mediu și al începuturilor epocii moderne a determinat o serie de tradiții care sunt comune mai multor culturi etnice sau regionale ale Europei.

Aceasta se referă în special la tradițiile comune, bazate pe mitologia creștină, adică anumite asemănări în sărbătorirea Crăciunului, cum ar fi oferirea de cadouri, sau obiceiurile asociate cu Ziua morților.

În plus, există anumite gesturi sau practici apotropaice întâlnite în mai multe părți ale Europei, cum ar fi bătaia în lemn sau încrucșarea degetelor.

Istoric

Cultura Antichității clasice, inclusiv mitologia, religia elenistică și practica magică sau cultică, a fost foarte influentă în primele etape ale creștinismului și poate fi găsită ca substrat în tradițiile tuturor teritoriilor colonizate anterior de către Imperiul Roman și, prin extensie, în aceste teritorii care au fost creștinate în timpul Evului Mediu. Aceste teritorii se aflau în întreaga Europa, precum și într-o mare parte din Orientul Mijlociu și Africa de Nord. Aceste tradiții moștenite din credințele populare din epoca romană au fost amestecate cu tradițiile locale, în special germanice, celtice și slave. Multe tradiții populare își au, de asemenea, originea prin contactul cu lumea islamică, în special în teritoriile din Balcani și din Peninsula Iberică, care erau conduse de imperii islamice înainte de a fi recucerite (în cazul Balcanilor, parțial) de către oștile creștine. Rezultatul unei astfel de contacte culturale este vizibil, de exemplu, în tradiția dansului Morris din Anglia, o adaptare a dansurilor maure din epoca medievală târzie.

Rezultatul a fost apariția unor tradiții populare relaționate, dar distincte la nivel regional, așa cum au existat în Europa în ajunul epocii moderne timpurii. În perioada modernă și în special începând din secolul al XIX-lea a avut loc o amestecare a acestor tradiții, adesea și cu folclorul american.

Tradiții regionale Folclor britanic

Folclorul britanic se referă la folclorul oricăruia dintre comitatele Marii Britanii. Pentru mai multe informații vezi :

Mitologia anglo-saxonă, parte a păgânismului anglo-saxon, se referă la religia practică de anglo-saxoni între secole 5-7. Ea este o ramură a mitologiei germanice, și împarte multe aspecte cu mitologia scandinavă

Această ramură se învârtă în jurul sacrificiilor, aproape exclusiv obiectelor inanimate. Credințele religioase erau modelate

în jurul structuri sociale, care era ierarhică, cu regi care susțineau că sunt descendenți direcți ai zeilor, Odin fiind cel mai popular printre regii anglo-saxoni.

Divinitați

Odin, Rătăcitorul
morților, Walhalla.

Odin era zeul suprem al mitologiei germanice, cunoscut de către germanii de pe continent sub numele Wodan/Wotan, iar de anglo-saxoni sub numele Woden. Numele acestui zeu ar putea însemna cu aproximație extaticul sau domnul extazului. Odin este un zeu al magiei, al cunoașterii, al experiențelor inițiatice și al înțelepciunii oculte. Între cele mai importante ritualuri magice care i-au fost atribuite se numără necromația, puterea de a readuce morții la viață pentru aflarea unor taine de la aceștia. În plus, el este și un zeu al celor căzuți în luptă și stăpân al locuinței

Cosmologie

În prezent, sunt foarte puține date despre cosmologia păgânismului anglo-saxon. În farmecul celor nouă ieruri, există o mențiune despre șapte țărâme, ce indică faptul că anglo-saxonii credeau în șapte lumi.

Anglo-saxonii numeau acest țărâm Middangeard (în Norvegiană veche Midgard), ei mai credeau și într-un țărâm numit Neorxnawang, ce este echivalentul paradisului. Câțiva experți, Brian Branston și Clive Tolley, susțin că o parte importantă a mitologiei era și credința într-un copac al lumi, similar cu conceptul nordic Yggdrasil, dar această ipoteză nu este susținută de dovezi.

Mitologia celtică reprezintă setul de credințe religioase și de mituri specifice celților antici. Popoarele grupate sub numele de celți sunt originare din regiunile situate în Europa Centrală. Începând cu secolul al VIII-lea î.Hr., ei au început să se deplaseze și să ocupe alte ținuturi. Pe parcursul unor serii de invazii, ce au avut loc între secolele al VIII-lea și al III-lea î.Hr., celții vor ocupa un imens teritoriu ce se întindea din Europa Occidentală până în Balcani. Miturile celților evocă un univers misterios în care se vorbește despre limbajul secret al druidilor, despre luptele dintre animalele mitice sau despre fatalitatea iubirii. Valorile acestui univers sunt dreptatea și curajul, fără a fi uitat, însă, umorul. Dezvoltată în Epoca Fierului, religia celților este o politeistă, la fel ca celelalte religii europene din acea perioadă. Pentru celții aflați în sfera de influență a Romei, cum sunt galii și celtiberii, mitologia celtică nu a supraviețuit Imperiului Roman, apoi răspândirii creștinismului și decăderii limbilor celtice. În mod ironic, ceea ce știm despre credințele celților se datorează în primul rând surselor romane și creștine. În contrast, celții care și-au păstrat identitatea politică și lingvistică (cei din Insulele Britanice, de exemplu) au transmis cel puțin rămășițe ale mitologiei înăinașilor lor din Epoca Fierului, care au fost adesea menționate în scris în timpul Evului Mediu.

Surse istorice

Datorită lipsei de materiale scrise în limba galilor, se presupune că păgânii celți nu știau, în mare parte să scrie - deși o formă de scriere în galeză cu caractere din alfabetul grec, latin sau etrusc a fost folosită. Cea mai veche mărturie a culturii celtice antice a fost descoperită lângă Hallstatt, lângă Salzburg, Austria, datată în anul 700 î.Hr. Gaius Iulius Cezar atestă știința de carte a galilor, dar scrie de asemenea că preoților lor, druidii, li se interzicea să dezvăluie secretele religiei lor (Cezar, De Bello Gallico 6.14). Cezar mai spune că elveții aveau un fel de recensământ în scris. Din pricina interzicerii rituale a scrierii, nu există nici un text despre religia celților continentali redactat de autohtoni. Singurele izvoare istorice legate de mitologia lor sunt niște scrieri ale unor autori greco-latini, dar și un mare număr de monumente figurate, majoritatea din epoca galo-romană.

Celții din Irlanda, Scoția și cei din Țara Galilor au folosit scrierea ogamică în câteva scurte inscripții (mai mult însă pentru nume personale). Scrierea ogamică era folosită mai ales

de druizi, ca un limbaj codat. Despre această scriere se credea că a fost inventată de însuși zeul Ogma. Acești celți din Insulele Britanice au produs o abundență literatură epică, însă o mare parte, abia după convertirea la creștinism.

Mai târziu au apărut și câteva scrieri mitologice, întocmite de călugării creștini din Irlanda și Țara Galilor, începând din secolul al VIII-lea și până în secolul al XII-lea, al erei noastre. Acești călugări au încercat să reconstituie mitologia strămoșilor lor, mai ales că cele două regiuni (Irlanda și Țara Galilor) și-au conservat mai bine credințele religioase decât celelalte zone ocupate odată de celți și puternic influențate de Imperiul Roman. Unele scrieri de acest gen au supraviețuit până astăzi, dar majoritatea sunt incomplete și greu de interpretat. Viziunea creștină a autorilor a deformat simbolurile religioase, dar, cu toate acestea, scrierile călugărilor reprezintă o sursă importantă despre lumea celtică și religia ei.

O altă sursă foarte importantă este bogatul **folclor irlandez**, care păstrează multe elemente specifice mitologiei celtice.

Cosmologie și eshatologie

Puține lucruri se știu despre credințele religioase ale celților și galilor. Ei credeau într-o viață de după moarte și de aceea îngropau mâncare, arme și ornamente împreună cu trupul celui mort. Druizii preoții celților i-au învățat doctrina transmigrării sufletului și le-au reluat puterea naturii și a zeilor.

Irlandezii credeau într-o altă lume aflată în subteran sau sub forma unor insule îndepărtate din ocean. Cealaltă lume a fost numită ori "Lumea celor Vii", ori "Câmpia Fermecătoare" sau Tir na nOg (*Lumea celor tineri sau Lumea celor veșnic tineri*). Această lume era de fapt o țară unde nu exista boală, bătrânețe sau moarte, unde fericirea dăinuia pentru totdeauna și unde o sută de ani erau doar o singură zi. Se observă o asemănare cu tărâmul din mitologia greacă numit *Câmpiile Elizee*. Atât Câmpiile Elizee cât și Tir na nOg își au probabil originea în religia proto-indo-europeană. În unele mituri irlandeze, o tânără fermecătoare se apropie de erou și îi cântă despre această lume a fericirii. El o urmează și pornește cu ea pe mare într-o corabie de sticlă. După aceasta, eroul ori nu mai este văzut ori se întoarce peste un scurt timp și își dă seama că toți contemporanii lui sunt morți și că a lipsit sute de ani.

Divinități

Cezar este primul care prezintă panteonul celtic, însă îl descrie sub masca unei *interpretatio romana* în opera sa,

Commentarii de bello gallico. Deși prezintă pe cei mai importanți cinci zei venerați de gali el le dă nume de zei romani. El spune despre celți că "zeul pe care îl cinstesc cel mai mult este Mercur. Statuile sale sunt cele mai numeroase. Ei văd în el pe inventatorul tuturor artelor; ei îl consideră drept călăuzitorul călătorilor pe drum, cel care poate cel mai mult să-i ajute să câștige banul și să facă comerț." Pentru această descriere se crede că Cezar se referea de fapt la zeul celtic Lug. După Mercur, conform consulului roman, gali îi venerau pe Apollo, Marte, Jupiter și Minerva. Cezar mai oferă o informație despre acești zei dezvăluind totodată de ce i-a asociat cu divinitățile romane: Apollo al galilor alungă bolile, la fel ca cel al romanilor, Minerva este protectoarea științelor, este zeița dibăciei, Jupiter guvernează cerurile, iar Marte influențează luptele.

Autenticitatea și valoarea acestei *interpretatio romana* a fost de multe ori pusă la îndoială, cu toate că, Cezar, pe atunci proconsul al Galiei Cisalpine, era bun cunoscător al credințelor celtice. Surprinzător este faptul că Jupiter nu este considerat zeul suprem, probabil pentru că el își pierduse autoritatea pentru locuitorii orașelor expzuse influenței mediteraneene. Cu toate acestea, coloanele aflate mai ales între Rin, Mosela și Saône, numite "Jupiter cu uriașul", ridicate de niște triburi germanice prelungesc simbolismul arhaic al zeului celest suprem.

Folclorul irlandez

Folclorul irlandez însumează basme populare, balade, muzică, dans și așa mai departe, practic, toată cultura populară.

Pentru mulți oameni, folclorul irlandez evocă imagini cu banshees (spirite), zâne, spiriduși și oameni care se strâng laolaltă și spun povești. Multe povești și legende au fost transmise din generație în generație, la fel și dansurile și cântecele cu prilejul unor evenimente importante precum nunți, comemorări, zile de naștere și sărbători sau tradițiile artisanale. Toate cele de mai sus pot fi considerate parte integrantă a folclorului, deoarece acesta studiază și valorifică modul în care au trăit oamenii.

Definiție

Pentru cei nefamiliarizați cu literatura irlandeză, folclorul irlandez poate părea un pic alambicat. Diarmuid Ó Giolláin, de exemplu, a afirmat că folclorul nu poate fi definit în mod clar.

Bo Almqvist (c. 1977) a dat o definiție exhaustivă, conform căreia folclorul cuprinde „totalitatea culturii populare,

spirituale și materiale”, și a inclus tot ce este menționat în A Handbook of Irish Folclore - Manualul Folclorului Irlandez (1942) al lui Seán Ó Súilleabháin.

Abia în 1846, scriitorul englez William Thoms a inventat cuvântul „folclor” pentru a desemna „manierele, obiceiurile, observațiile, superstițiile, baladele, proverbele etc. din vechime”. Termenul a fost tradus pentru prima dată în irlandeză ca béaloideas (lit. „instruire orală”) în 1927.

Povești și cântece populare

În mod tradițional, se spuneau povești în jurul focului,^[a] iar astfel de adunări sociale, cu muzică și dans tradițional irlandez, sunt numite de unii cèilidh, deși acesta este un termen împrumutat din gaelica scoțiană. La ocaziile speciale, precum Crăciunul, Halloween (Oíche Shamhna, ajunul Samhainului), Beltane, ținut în prima zi a lunii mai, sau Ziua Sf. Patrick, se spuneau aceste povești, se cânta și se dansa. Folclorul irlandez este strâns legat de cobză și scripcă, de muzica tradițională irlandeză și dansul popular.

Bocetul Caoineadh Airt Uí Laoghaire compus de Eileen Dubh Ní Chonaill în amintirea soțului ei este o operă poetică transmisă prin tradiția populară.

Pe lângă basme și legende, genurile folcloristice sunt completate și de memorii, credințe și declarații de credință.

Meșteșuguri și cunoașterea plantelor

Tot din folclorul irlandez fac parte și meșteșugurile transmise, cum ar fi împletitul coșurilor sau crucile Sfintei Bridget.

De exemplu, coșuri de răchită puțin adânci numite skeeoges, pe post de strecurătoare (pentru a scurge apa în care au fiert cartofii) au fost atestate în zona Co. Wexford, de către Patrick Kennedy, în secolul al XIX-lea. Ulterior, un colecționar de folclor nu a putut stabili cu exactitate dacă această practică se desfășura în localitate la muncile câmpului în anii 1950 (sau, în varianta revizuită, în anii 1970). Numele acestui coș - skeeoge ar fi fost derivat din cuvântul gaelic pentru „scut” (irlandeză sciath).

Comisia de Folclor Irlandez posedă o vastă colecție de cruci realizate de ziua Sf. Bridget (1 februarie) și diverse obiecte de artizanat din paie împletite etc., adunate din tot ținutul.

Folclorul poate include, de asemenea, cunoștințe și abilități, cum ar fi cum să construiești o casă, ori pentru a trata o boală, de exemplu, știința plantelor.

Teme comune

Bunworth Banshee, Legendele și tradițiile zânelor din sudul Irlandei, de Thomas Crofton Croker, 1825

În folclorul irlandez, există anumite motive populare, adesea stereotipuri.

Zâne

Un comentator îi atribuie lui Andrew Lang definiția

generală conform căreia folclorul irlandez ar fi numai și numai despre zâne. Credința în zâne (sidhe) a fost larg răspândită.

Unii, cum ar fi poetul irlandez W.B. Yeats, au împărțit zânele în mai multe categorii și/sau specii (vezi Clasificări ale zânelor).

Bunworth Banshee, Legendele și tradițiile zânelor din sudul Irlandei, de Thomas Crofton Croker, 1825

În folclorul irlandez, există anumite motive populare, adesea stereotipuri.

Zâne

Un comentator îi atribuie lui Andrew Lang definiția generală conform căreia folclorul irlandez ar fi numai și numai despre zâne.^[5] Credința în zâne (sidhe) a fost larg răspândită.

Unii, cum ar fi poetul irlandez W.B. Yeats, au împărțit zânele în mai multe categorii și/sau specii (vezi Clasificări ale zânelor). Totuși, zânele irlandeze sunt de obicei împărțite în două categorii principale: rasa zânelor și zânele solitare.

Cei din rasa zânelor (Aos Sí) erau considerați descendenți din Tuatha Dé Danann, o rasă asemănătoare zeilor, care a venit în Irlanda și i-a cucerit pe locuitori. Aceștia sunt descriși ca fiind de dimensiune umană, frumoși, puternici și în armonie cu natura, asemănători cu rasa fantastică a Elfilor din zilele noastre.

Copaci cu zâne lângă Greenan. Potrivit folclorului despre zâne, se spune că păducelul, cunoscut și ca arbore de zâne, marchează teritoriul acestora.

Zânele solitare sunt, după cum le este și numele, solitare. În loc să trăiască împreună ca rasa zânelor de elită, zânele solitare sunt ascunse și izolate, deseori stau departe de oameni și ies doar pe timp de noapte. Zânele solitare includ o gamă largă de creaturi magice din folclorul irlandez. Un alt tip de zână irlandeză binecunoscută este spiridușul, pe care mulți l-au identificat ca fiind cizmar.

Cluricaune este un spirit pe care mulți îl consideră sinonim cu spiridușul, iar Yeats este în dilemă dacă aceștia și far darrig (fear dearg, „omul roșu”) nu cumva sunt unul și același.

Mackillop susține că acestea sunt cele trei feluri de zâne solitare, însă Yeats afirmă în continuare că „există și alte zâne solitare”, numindu-i pe Dullahan (călăreți fără cap), Púca și așa mai departe. Metamorfozarea este adesea atribuită zânelor. Această temă are propriul tip de legendă migratoare, „The Changeling” (ML 5085).

Ținutul zânelor

Zânele sunt legate și de credința tradițională irlandeză în lumea de dincolo (An Saol Eile).

Fortărețele zânelor și păducelul, cunoscut și sub denumirea de copacul zânelor, sunt locuri în care se crede că ar locui zânele. Prin urmare, modificarea acestor locuri este considerată o gravă lipsă de respect față de zâne.

Păducelul

Există mai mulți copaci sacri în Irlanda, dar păducelul singuratic (alias copacul „mai”), în mod special, este considerat bătuit de zâne, iar peticele de iarbă bătătorită de la rădăcina acestuia se spune că s-ar datora zânelor care dansează. Deși mai mult ficțiune literară decât folclor, în două poezii consecutive de Samuel Ferguson, „The Fairy Thorn” (Ghimpele zânelor) și „The Fairy Well of Lagnanay” (Fântâna zânelor din Lagnanay) este descris singuraticul păducel al zânelor (The Whitethorn - Ghimpele alb).

Movilele de zâne

Denumirile aos sí sau daoine sídhe („oamenii din sidhe [movile de zâne]”) își au originea în ideea că zânele trăiesc în movile (forturi sau dealuri).

De exemplu, în „Legenda lui Knockgrifton” (numele unui deal), protagonistul pe nume Lusmore este adus în „șanțul” sau fortăreața zânei de vântul stârnit de acestea (irlandeză sidhe gaoithe).

Saga eroică

Printre alte teme clasice din literatura populară irlandeză se numără și Cú Chulainn, Copiii lui Lir, Finn MacCool, din legende eroice și tragice medievale.

Materialul folcloric din „Perioada pre-Croker”, conform studiilor lui Bo Almqvist, poate cuprinde diverse texte scrise din epoca medievală (povestirile eroice din Ciclul Ulster, Ciclul Finn, Ciclul Regilor și hagiografia Sf. Patrick și a altor sfinți etc.), cu condiția ca aceste lucrări să nu mai fie considerate legende populare intacte, de sine stătătoare, având în vedere aportul adus de genurile literare „fantezist și fantastic”. Cu toate acestea, ele constituie o sursă excelentă de studiu comparativ, deoarece de multe ori basmele populare culese provin tocmai din aceste legende medievale.^[22] Un exemplu este povestea calului lui Cú Chulainn^[f] tributară legendei de tip „The Waterhorse as Workhorse” (MLSIT 4086),^[9] sau cel puțin așa a susținut C.W. von Sydow.

În secolul al XX-lea, Comisia de Folclor Irlandez a adunat un corp mare de astfel de saga eroice romantice, în special poveștile despre Fionn Mac Cumhail și Fianna.

Istoria colecționării

Primii colecționari

În cea mai mare parte a secolului al XIX-lea, de colecția de folclor irlandez s-au ocupat vorbitori de limba engleză, astfel că materialul adunat a fost înregistrat numai în limba engleză.

Thomas Crofton Croker, cel care a compilat *Fairy Legends and Traditions of the South of Ireland - Legende despre zâne și tradiții din sudul Irlandei (1825-1828)*, este considerat unul dintre primii colecționari. Croker este primul dintre cei mai importanți „anticari-folcloriști” (eticheta conferită de Richard Dorson) care s-au format din simpli anticari.

Povești în limba irlandeză

În Vest, în districtele care formau Gaeltacht, unde se vorbea irlandeză, au fost incluse, de exemplu, Insulele Aran,

unde a fost realizată o colecție de folclor de către lingvistul danez Holger Pedersen încă din 1896, deși colecția rezultată nu a fost publicată decât abia după un secol. Dramaturgul J.M. Synge a inclus și câteva basme populare în lucrarea sa, *Insulele Aran* (1907).

Comisia de Folclor Irlandez

Séamus Ó Duilearga (James Hamilton Delargy), cel care a fondat Societatea de Folclor Irlandez și revista acesteia, *Béaloides*, în 1927, a fost ulterior desemnat să conducă și Comisia de Folclor Irlandez (IFC), înființată de guvernul irlandez în 1935. Seán Ó Súilleabháin a lucrat ca arhivist la IFC încă de la înființarea acesteia. După o pregătire intensă timp de 3 luni la Uppsala, în Suedia, sub tutela lui C.W. von Sydow, cu privire la metodele de arhivare a folclorului, arhivistul a devenit operativ pentru stabilirea politicilor de colectare în cadrul IFC.^[23] Unul dintre proiectele lui Ó Súilleabháin a fost Schema Școlilor, în cadrul căruia copiii din școlile primare trebuiau să adune folclor (1937-1938). IFC a creat o rețea de 200 sau 300 de corespondenți în toată Irlanda, cărora le-au fost trimise chestionare ample, prin care li s-au trasat sarcini precise pentru anumite domenii de colectare a folclorului.

În scurt timp, Ó Súilleabháin a alcătuit un ghid practic pentru munca de teren de colectare a folclorului, intitulat *Láimh-Leabhar Béaloides* (1937) în irlandeză, ulterior dezvoltat și publicat în engleză ca *A Handbook of Irish Folclore - Manualul folclorului irlandez* (1942). Metodologia s-a bazat pe sistemul Uppsala pe care îl studiasse Ó Súilleabháin, iar aceste cărți au devenit biblia standard pentru orice colecționar de folclor irlandez.

Clasificarea basmelor populare

Seán Ó Súilleabháin și Reidar Thoralf Christiansen s-au străduit să catalogheze toate basmele populare internaționale cunoscute din Irlanda, fie prin tipărire, fie prin tradiție orală (începând cu 1956), iar demersul lor a culminat cu *The Types of the Irish Folktale - Tipurile de folclor irlandez* (1963), o compilație cuprinzând aproximativ 43.000 de versiuni a 700 de povești internaționale.

Christiansen a creat indexului legendelor migratoare norvegiene (indice ML), iar Bo Almqvist l-a adaptat pentru legendele irlandeze, numindu-l MLSIT (adică Tip Irlandez Sugerat pentru Legende Migratoare). Deși se presupune că Tipurile de folclor irlandez se ocupă de basmul popular, dar nu și

de legenda populară, s-a descoperit că există unele intersecții între aceste instrumente de studiu comparativ.

Tendențele sociologice

Folclorul face parte din identitatea națională, iar semnificația sa a evoluat de-a lungul timpului.

Identitatea irlandeză

În Irlanda, cuvântul Folk Lore (știința folclorului) are o semnificație profundă pentru popor și reunește societățile, este un cuvânt cu o puternică semnificație ideologică în această țară. Pe scurt, folclorul este o parte importantă a identității naționale.

Efectele creștinismului asupra folclorului irlandez

În secolul al V-lea, când creștinismul a fost adus în Irlanda pentru prima dată, de către misionari, aceștia nu au reușit să elimine complet folclorul și credințele preexistente în zâne asemănătoare lui Dumnezeu. Totuși, folclorul nu a rămas intact, iar miturile și credințele creștine au fost asimilate, astfel încât folclorul irlandez „să confirme idealurile creștine, dar, în același timp, să rămână fidel sistemelor timpurii de credințe în zâne”. Creștinismul a modificat importanța unor credințe și le-a stabilit un nou loc în folclor. De exemplu, zânele, care anterior fuseseră percepute ca Dumnezeu, au devenit doar magice și mult mai puțin importante. Totodată, a avut loc o fuziune între legendele folclorice și creștinism. Unul dintre exemplele reprezentative în acest sens îl constituie existența unor legende care îl prezintă atât pe Sfântul Patrick, o figură centrală în biserica irlandeză, cât și pe zâne (de exemplu, „Colocviul străbunilor” este un dialog între Sfântul Patrick și fantoma lui Caeilte din clanul Fianna, un vechi clan de războinici celtici).

În ansamblu, folclorul irlandez actual reflectă o absorbție puternică a creștinismului, inclusiv lecția sa de moralitate și credințe spirituale, creând astfel o „marcă singulară a tradiției basmului”.

Colonizarea engleză

În secolul al XVI-lea, cucerirea de către englezi a înlăturat autonomia politică și religioasă tradițională a țării.

Marea foamete

Marea foamete din anii 1840, precum și morțile și emigrația provocate de aceasta, au debilitat o cultură gaelică încă puternică, mai ales în rândul proletariatului rural, care reprezenta atunci cea mai tradițională grupare socială. La acea vreme, intelectuali precum Sir William Wilde și-au exprimat îngrijorarea cu privire la devalorizarea credințelor tradiționale:

În starea de lucruri, cu depopularea cea mai grozavă pe care a experimentat-o vreo țară vreodată, pe de o parte, și răspândirea educației, și introducerea căilor ferate, colegii, școli industriale și alte școli de învățământ, pe de altă parte – împreună cu decăderea rapidă a analelor noastre bardice irlandeze, vestigiile ritualurilor păgâne și relicvele farmecelor zânelor au fost păstrate, - poate superstiția, sau dacă credința superstițioasă, practicile superstițioase pot continua să existe?”

Societatea modernă

Mai mult decât atât, în ultimele decenii, capitalismul a contribuit la depășirea barierelor regionale speciale, facilitând fuzionarea culturilor (cum ar fi amalgamul dintre Samhain și Halloween).

Toate aceste evenimente au determinat un declin masiv al tradițiilor native gaelice și al limbii irlandeze, astfel că, având în vedere că tradiția irlandeză este, în principal, o tradiție orală, această tendință a avut drept urmare o pierdere a identității și a continuității istorice, în mod similar cu anomia lui Durkheim.^[2]

Istoria populară

Folclorul irlandez abundă în tradiții orale cu referire la subiecte istorice. Acest lucru a fost recunoscut în Manualul de folclor irlandez al lui Seán Ó Súilleabháin, care include un capitol dedicat în mod special colectării „tradiției istorice”.^[28] Istoria populară irlandeză era cunoscută în mod obișnuit sub numele de seanchas, un termen definit de Séamus Ó Duilearga drept „tradiție social-istoric conservată oral”.^[35] Pe când lucra pe teren în comitatul Fermanagh, folcloristul american Henry Glassie, un pionier în studiul istoriei populare, a observat că, în povestirea irlandeză, „istoria reprezintă un subiect de conversație”. În lucrările sale premiate prin care elogiază rebeliunea irlandeză din 1798, istoricul israelian Guy Beiner a prezentat studii de caz aprofundate despre istoria populară, demonstrând incontestabil valoarea folclorului pentru studiul istoriei sociale și culturale. Beiner a promovat folosirea termenului „istoriografie vernaculară”, despre care afirmă că „se îndepărtează în mod conștient de diviziunile artificiale dintre culturile orale și literare care se află în centrul conceptualizărilor tradiției orale” și permite, de asemenea, includerea surselor de viață populară ce se regăsesc în studiile etnologice ale culturii materiale și vizuale.

În cultura populară

Pentru folcloristul finlandez Lauri Honko, exploatarea re-contextuală a folclorului reprezintă, practic, „a doua viață”.

Materialul folcloric irlandez este folosit din ce în ce mai mult în marketing (cu strategii care să confirme tradiția și autenticitatea produselor), filme și emisiuni TV (Secretele din Kells, făpturile Banshee sunt menționate în emisiuni TV precum Supranatural, Adolescentul vârcolac sau Farmece), cărți (seria de cărți Secretele nemuritorului Nicholas Flamel, romanul Zei americani...), contribuind la crearea unui nou corpus de folclor irlandez.

Folclorul românesc

Folclorul românesc reprezintă totalitatea creațiilor artistice, literare, muzicale, plastice etc., a obiceiurilor și a tradițiilor populare românești ^[1]. Sintagma se referă și la producțiile etniilor vorbitoare de limba română în toate dialectele ei (majoritar dacoromân, dar și aromân, meglenoromân și istroromân), semnalate în interiorul granițelor românești.

Cercetarea folclorului românesc

Etimologie

Termenul de „**folclor**” la mijlocul secolului al XIX-lea, în anul 1846, datorită arheologului englez William John Thoms (1803-1885), care a propus noul cuvânt, prin asocierea cuvintelor „*folk*”= curent popular și „*lore*”= înțelepciune orientată către un subiect aparținând surselor tradiționale.

Culegători de folclor

Primul culegător de basme, snoave, proverbe și zicători ale românilor a fost Petre Ispirescu (1830-1887).

Alte nume importante Ion Pop Reteganu, Ovid Densușianu, Dimitrie Gusti, Constantin Brăiloiu, Sabin Drăgoi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu.

Bogdan Petriceicu Hașdeu (1838-1907), a stabilit principiile clasificării specifice a transmisiei orale plecând de la caracteristicile modului de exprimare, identificând genul poetic al creațiilor orale – aforistic, narativ – dar și încadrând lucrările culese unor perioade anume ale vieții omului: copilăriei, maturității sau bătrâneții.

Caracteristicile folclorului

Caracterul oral (transmiterea pe cale orală, de la om la om, dintr-un loc în altul, de la o generație la alta).

Caracterul anonim. (chiar dacă inițial este cunoscut numele celui care creează, comunitatea își însușește creația, o adaptează și o transformă, iar numele creatorului se pierde).

Caracterul tradițional (marea capacitate de conservare a structurilor genuine arhetipale, sub influența factorilor externi).

Caracterul colectiv (ceea ce a fost creat este preluat de colectivul din care face parte creatorul său).

Caracterul sincretic (îmbinarea dintre text, muzică și joc).

Caracterul evocativ. (asigură permanența tradiției), caracterul estetic (mijloc de afirmare culturală a comunităților etnice pe plan local, zonal, național și internațional).

Caracterul utilitar (rolul de servire a unor interese comunitare ori personale).

Zone folclorice

Cu ajutorul folclorului se poate reconstitui viața poporului cu universul obiceiurilor, într-o anumită etapă a dezvoltării lui.

Cele mai importante zone folclorice din România sunt Crișana, Banat, Țara Moșilor, Țara Oașului, Dobrogea, Moldova, Bucovina, Oltenia, Argeș, ținutul Mehedinți și zona Harghita.

Tradiții românești

Tradițiile românești reprezintă ansamblul obiceiurilor practicate de români de-a lungul timpului, în teritoriul ocupat de aceștia. Aceste tradiții variază de la o regiune la alta.

Symbolismul, proeminent în cele mai multe sărbători

Folcloriștii numesc aceste ceremonii "ritualuri de trecere" denumite astfel de Arnold Van Gennep, în *Riturile de trecere* scriere publicată în 1909/1998 - pentru că ele marchează trecerea de la o stare socială sau biologică la alta. Cum asemenea situații tranzitorii creează întotdeauna incertitudine, rolul lor este de a atenua pe cât posibil energiile negative, tensiunile care rezultă din asemenea schimbări de statut.

O importantă sursă de informații o reprezintă cărțile lui Simion Florea Marian, un preot ortodox ce a trăit la sfârșitul secolului al XIX-lea - începutul secolului XX, intitulată *Nașterea la români, Nunta la români, Moartea la români*.

Riturile de trecere comportă trei subsecvențe identificate de același Arnold Van Gennep, și anume rituri de separație, ce preced nașterea, nunta și înmormântarea, de prag, anume evenimentul ca atare și de integrare în noul statut sau intervalul ce urmează consumării evenimentului, așa cum ar fi la naștere intervalul de 40 de zile până la mergerea la biserică a lăuzei etc.

Tradițiile nașterii la români

Ursitoarele

Credința în ursitoare, în puterea lor de a croi soarta fiecărui om, a fost și mai este încă răspândită și înrădăcinată în sânul poporului român, ea fiind moștenită de la romani.

Sunt trei așa numite zâne care vin în nopțile fără soț (3, 5, 7) din prima săptămână de viață a copilului nou-născut și-i menesc soarta. Se zice că, în timpurile străvechi, aceste ursitoare erau văzute și auzite cum ursesc de către moașele care—în acele zile—privegheau nou-născuții și pe mamele acestora și chiar și de părinții copilului. Din păcate, pentru că moașele au destăinuit acest secret, în zilele noastre ele nu mai au acest dar.

Legat de ursitoare, în Transilvania există încă tradiția ca moașa care ajută la nașterea copilului, chiar dacă acesta s-a născut în spital sau maternitate, să-i pună în camera unde el va sta, imediat după ce ajunge acasă, pe o pânză albă nouă, un "blid" cu făină de grâu cernută, sare, o pâine, un bănuț și un caier de lână. După 3 zile și 3 nopți, dacă ursitoarele au venit, moașa și părinții copilului vor vedea urma lăsată de ursitoare pe făină.

În Banat, Moldova și Țara Românească, la 3 zile după nașterea copilului, se întinde o masă mare cu mâncăruri alese: pâine, o găină, vin și 3 bănuți, așa numita "cină a ursitoarelor", existând credința că ele trebuie să fie bine ospătate și plătite pentru a fi mulțumite și a ursi o soartă bună copilului. În Bucovina, moașa, cum se îngână ziua cu noaptea, pune în camera copilului o lumină, pentru a arde toată noaptea, considerându-se că ursitoarele sunt mulțumite când găsesc această lumină și îi ursesc copilului o soartă mai bună.

Botezul

Tradiția moașei legată de botezul copilului este încă foarte puternică la români.

În tradiția românilor din Transilvania, Banat și Oltenia, rolul moașei la botez este foarte important. Ea duce copilul la biserică și spune "duc un păgân și voi aduce un creștin", iar la întoarcere spune "am dus un păgân și am adus un creștin". Nașii, când iau copilul de la moașă, pun un ban de argint jos pentru a o plăti.

În Oltenia, tradiția merge mai departe, pentru că moașa copilului merge apoi în ziua de Sf. Vasile la casa copilului cu un colac și un ban de argint, cadouri pentru copil și părinți, și cu

colacul pus pe capul copilului îl dă de grindă, urându-i acestuia să crească mare, sănătos și cuminte. Apoi moașa este așezată la masă și ospătată cu toată cinstea.

Prima baie

În apa primei băi, tradiția spune că trebuie să se pună:

- Busuioc - ca să fie atrăgător copilul, mai ales dacă este fată
- Grâu - să fie cinstit
- Mărar - să fie plăcut ca mărarul în bucate
- Mentă și romaniță - să crească ușor și să fie sănătos
- Măciulii de mac - ca să doarmă bine
- Semințe de cânepă - ca să crească repede
- Pene - ca să fie ușor ca pana
- Apă sfințită - ca să fie copilul curat ca aceasta
- Lapte dulce- ca să fie alb ca laptele
- Ouă - ca să fie sănătos și plin ca oul, care trebuie să rămână întreg, mama copilului urmând să-l pună în apa de baie din a 2-a zi
- Bani - ca în viață copilul să aibă parte de avere.

Moașa, după ce - conform tradiției - scoate banii, se duce și pune apa de la baia copilului la rădăcina unui măr sau păr pentru a crește copilul frumos și sănătos ca pomul respectiv. Apoi moașa se așază pe covata întoarsă și femeile o înconjoară de 3 ori, dansând și chiuind. După toate acestea, moașa trebuie să sară peste covată, cântând și provocându-le pe nepoatele care-și doresc un copil astfel:

"Hai, săriți peste covată,
S-aveți și voi câte-o fată
Dar săriți mai 'nălțisor,
S-aveți și câte-un fecior"

La sfârșit ea duce copilul și-l dă nașilor, care-i pun bani pe piept, după care îl dă mamei, pe care o cinstește cu un pahar de rachiu, simbol ce se mai întâlnește încă odată când moașa are datoria de a organiza o "mică petrecere" cu nepoatele sale în cinstea nou-născutului.

Scăldătoarea nepoatei

Este făcută de către moașă în apă caldă, în care se pun diferite plante: mărar, mentă, gălbenele. După ce aceasta a ieșit din baie și s-a îmbrăcat, ea este stropită de către moașă cu apă sfințită. După aceea, nepoata toarnă moașei apă să se spele cu săpun și să se șteargă cu prosopul pe care i l-a dat după naștere, sau îi toarnă acesteia apă sfințită pe mâini. Acest gest

semnifică spălarea mâinilor moașei de păcatele femeii care a născut.

Masa moașei

În a treia zi de Bobotează (în ziua de 8 ianuarie), moașa invită nevestele și nepoatele ei, precum și pe preoteasa satului și dă o masă. Ele aduc câte un plocon moașei, care constă într-un coș care conține: un colac, carne din porcul de Crăciun sau o pasăre, pâine și o sticlă de vin.

În mijlocul mesei pregătite de moașă stă un colac pregătit de ea, în care a fost pusă o lumânare neaprinsă. Pe masă se mai pun, într-o farfurie, frunze de mușcată pe fiecare stând lipită cu miere câte o bucățică de hârtie, care înseamnă că moașa să fie plăcută nepoatelor și nevestelor ca mierea de la flori albinelor.

Se închină câte un pahar de rachiu și se servește o dulceață. Aprinzând lumânarea, moașa spune rugăciunea „Tatăl Nostru” și tămâiază toate persoanele invitate la masă. Apoi se servește masa. După ce nepoatele și nevestele au terminat de mâncat friptura, se adună bacșișul moașei, de către una din nepoate.

Într-o farfurie ea pune un pahar cu vin, un picior de găscă sau altă pasăre, o bucată de pâine, sare, piper și ardei, și întinzând farfuria în mijlocul mesei strigă: "Să fie moașa la primejdie iute ca ardeul". La sfârșit moașa mulțumește pentru bacșișul primit, mușcă din piciorul de găscă, bea vinul și închină în cinstea tuturor celor prezenți.

Sexul copilului

Există o tradiție legată de precizarea sexului copilului de către moașă: aceasta pune pe un fir de păr o verighetă de la o nepoată sau nevestă care a fost domnișoară la cununie și care a fost slujită la biserică. Întinde nepoata pe pat și ține firul nemișcat deasupra burții femeii. La un moment dat firul începe să se balanseze dintr-o parte în cealaltă dacă fătul este băiat sau circular dacă este fată.

Obiceiuri legate de nuntă

Este bine cunoscut că omul, în viața de pe pământ, trece prin trei momente foarte importante: botezul, nunta și înmormântarea. Toate trei au o legătură deosebită cu viața religioasă a omului, iar primele două sunt considerate Sfinte Taine.

Pruncul, la puțin timp după naștere, este botezat pentru a se curăți, a se spăla de păcatul strămoșesc moștenit de la Adam cel din Rai și de la celelalte păcate săvârșite până atunci, intrând în stare harică. Apoi, ajuns la maturitate, el se va despărți de

mama și tatăl său și își va lua soție. Acest eveniment este consacrat prin nuntă, prin Sfânta Taină a Cununiei.

În sfârșit, la bătrânețe, omul moare și va fi îngropat creștinește, oficiindu-se slujba religioasă și, de obicei, predica, câteva cuvinte despre cel trecut în viața de veci. Dar pentru că acest articol se adresează în special tinerilor vom arăta mai pe larg Sfânta Taină a nunții care este un subiect foarte important.

Cuvântul nuntă vine de la termenul grecesc gamos și de la cel latinesc „matrimonium” și înseamnă unirea fizică dintre un bărbat și o femeie, una din legile esențiale ale naturii, stabilite de Dumnezeu încă de la începutul existenței omului. Dovezi găsim în Sfânta Scriptură, în cartea Facerea la capitolul 2 versetele 18-24, unde ne spune: „nu este bine să fie omul singur pe Pământ. Să-i facem ajutor potrivit pentru el ..iar coasta luată din Adam, a făcut-o Dumnezeu femeie și a dus-o lui Adam... De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup.”

Ca o definiție, am putea spune că nunta, cununia sau căsătoria este Taina prin care un bărbat și o femeie s-au hotărât reciproc și în mod liber, să trăiască împreună întreaga lor viață în scopul de a se ajuta reciproc, a naște și a crește copii și a se feri de desfrânare. Ei primesc prin rugăciunile preotului, harul divin care sfințește legătura lor și îi ajută la împlinirea ei. Prin Taina Cununiei, legătura dintre bărbat și femeie devine asemănătoare acelei dintre Hristos și Biserică - (Efeseni 5 , 22-23).

Timpul nunții

Românii se căsătoresc în general la sate începând cu vârsta de 20 de ani. "Sezonul nunții" apare atunci când vinul este destul de bătrân și în cantitate mare. Nici o nuntă nu poate avea loc în posturile mari, în cele 40 de zile dinaintea Crăciunului sau Paștilor.

Unele comunități rurale încă mai cheamă pețitori pentru a uni familiile în devenire. Unde nu e folosit un pețitor, tradiția cere ca părinții soțului să ceară mâna fetei de la părinții acesteia. Pețitorul folosește o poezie specială, cunoscută de folcloriști sub denumirea de orăție de nuntă, o alegorie în care un tânăr vânător pleacă să vâneze o caprioară.

Familia mirelui trece apoi din casă în casă cu sticle de țuică sau vin pentru a invita pe locuitorii satului la nunta feciorului lor. Toți iau parte la închinare, pentru că refuzul este echivalent cu refuzul invitației la nuntă.

Nașii lor de botez, sau alți apropiați, se alătură familiei nupțiale la nunta bisericească și la recepția de mai târziu, ce are să dureze o noapte întreagă. Unul din momentele cheie ale ceremoniei vizează despletirea coroniței de mireasă, care simbolizează schimbarea de statut, trecerea de la poziția de fată la cea de nevestă.

În trecut, petrecerea nunții dura trei zile și trei nopți. Pentru cei care nu și-au găsit încă un partener de viață, o veche tradiție continuă și astăzi. Bărbații și femeile eligibile se întâlnesc la "Festivalul Fecioriei pe Muntele Găina" în Transilvania, pentru a se cunoaște și eventual pentru a-și găsi potențiali parteneri.

Cultul funerar

Ceremoniile de înmormântare sunt moștenite de la romani. Aceștia puneau în fața casei unde exista un mort un chiparos, copac ce nu mai putea imboboci după ce a fost tăiat. Coloniștii romani din Dacia nu au găsit acest copac și obiceiul a fost ușor modificat, folosindu-se, în regiunile de munte, un brad, iar în cele de câmpie un pom. Pomul de înmormântare reprezintă doar una dintre ipostazele sub care se regăsesc anumite prezențe vegetale de mare importanță în viața românului. Acest lucru este dovedit de apariția constantă a bradului în cadrul tuturor riturilor de trecere.

Există, de exemplu, obiceiul închinării la brad a nou-născutului de către moașă, ca și al sădirii unui brad la nașterea pruncului, fapt ce semnifică înfrățirea simbolică a celor doi. Acesta este și motivul pentru care, la un alt moment important al trecerii prin lumea luminată a individului, la nuntă, bradul apare din nou - bradul de nuntă -, împodobit cum se cuvine pentru serbarea evenimentului.

La moartea omului, bradul-frate este tăiat și pus la căpătâiul tânărului, la mormânt. Tot pentru a dovedi importanța - cu rădăcini adânci, anterioară perioadei romane - a bradului în imaginarul autohton se poate cita obiceiul spovedaniei la brad. Pentru a se evita tăierea unui pom întreg obiceiul se reduce la o creangă, ce este împodobită cu zaharicale și turtițe ce se împart la pomana mortului. Bradul se folosește în cazul în care cel care moare este nenunțit, necăsătorit, iar uneori fetele nemăritate sunt îmbrăcate la moarte în rochie de mireasă, înmormântarea fiindu-le în același timp și nuntă.

Dacă cei din familie nu mai au lacrimi, dacă acestea le-au secat, angajează ca și strămoșii lor romani o bocitoare. În caz

că nu doresc aceasta, mortul este bocit de soție, de nepoate sau de femeile din sat. Dacă omul bolnav trage să moară familia cheamă preotul care îi face o slujbă de maslu, îi citește din carte, din Biblie, pentru ca sufletul să iasă mai ușor din corp.

Apoi corpul, încă nerăcit, este îmbăiat și îmbrăcat cu hainele cele mai bune și așezat în sicriu. Obligatorie este lumânarea aprinsă, lumina care să -l ajute să se orienteze mai bine în întunericul lumii de dincolo, pe care unele basme românești o numesc lumea albă. Cel care din neglijența familiei, sau din alte cauze, de exemplu moare fulgerător sau undeva în străini, este considerat mort fără lumânare, iar slujbele de pomenire sunt cu totul și cu totul speciale. Ziua de 21 noiembrie, numită popular și Ovidenie, este închinată chiar celor care au murit fără lumânare, cei care s-au sinucis sau au murit departe de țară, crezând-se că lumina aprinsă în această zi va veghea întotdeauna sufletul în lumea de dincolo.

Auzind că cineva cunoscut a murit, vecinii vin la priveghi, unde stau de vorbă cu mortul, rugându-l să transmită mesaje celor dispăruți dintre neamurile lor. Priveghiul durează de obicei trei zile, timp în care preotul vine și îi citește stâlpii, adică toate cele patru evanghelii. Mortul era transportat într-un sicriu deschis așezat într-un car tras de boi prin întreg satul, și cortegiul făcea șapte opriri, care semnificau cele șapte popasuri ale lui Iisus pe muntele Golgota. În caz că era de traversat o apă, se arunca peste ea o pânză pentru ca nu cumva chipul mortului să se privească în apă și sufletul lui să rămână în această lume și să ia forma unui strigoi.

De asemenea, se acoperă oglinzile și vasele cu apă cu o cârpă neagră în același scop. La cimitir preotul stropește sicriul cu vin și ulei, citește slujba specială de înmormântare, cei prezenți mănâncă din coliva mortului, pregătită acasă de rudele mai îndepărtate, apoi toată lumea prezentă merge acasă unde preotul binecuvintează masa pregătită pentru pomenire.

Cu această ocazie se împart de obicei oamenilor săraci hainele și diferite obiecte (paturi, perne) considerate utile pe lumea cealaltă. Pomenile se fac la o săptămână, la o lună, la trei luni, la șase luni și la un an, urmând ca vreme de șapte ani să se facă cel puțin o dată pe an. Cel mai interesant exemplu de coabitare între ironie și epitafuri vesele și universul destul de negru al morții este Cimitirul Vesel din comuna maramureșeană Săpânța.

Sărbători importante ale românilor Sfântul Andrei

Românii îl sărbătoresc pe Sfântul Andrei, pe data de 30 noiembrie. Întâmplarea a făcut ca ziua națională, 1 decembrie, momentul unirii provinciilor românești, să se celebreze a doua zi. Iată cum, cele două componente, spiritualul și istoria, se alătură pentru a fi comemorate în momentul în care postul Crăciunului este în toi, natura și individul pregătindu-se deopotrivă pentru nașterea Mântuitorului.

Iarna este sobră, plină de privațiuni și primejdioasă dar sărbătorile acestui anotimp, cele mai spectaculoase din tradiția românilor, prefigurează parcă clipele în care totul va reveni la viață.

Noaptea din ajunul Sf. Andrei este destinată unor obiceiuri, poate antecreștine, care să asigure protecție oamenilor, animalelor și gospodăriilor. Țăranii români le-au pus sub oblăduirea acestui sfânt, tocmai pentru că ele trebuie garantate de autoritatea și puterea sa.

Ajunul Sf. Andrei este considerat momentul în care bariera dintre văzut și nevăzut se ridică. Clipa cea mai prielnică pentru a obține informații cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andrieu' cap de iarnă" cum îi spun bucovinenii, permite interferența planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existența oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede ca în această noapte "umblă strigoii" să fure "mana vacilor", "mințile oamenilor" și "rodul livezilor".

Împotriva acestor primejdii, țăranul român folosește ca principal element apotropaic (de apărare), usturoiul. În egală măsură, casa, grajdul, cotețele, ușile și ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit să alunge pătrunderea duhurilor rele la oameni și animale.

În general, acest usturoi cu rol de apărare, provine din cel menit cu un an înainte, în același moment al anului. Cea mai importantă acțiune ce se desfășoară în această noapte este "păzitul usturoiului". Împreună, fete și flăcăi, veghează și petrec, tocmai pentru a înzestra usturoiul cu calitățile necesare.

Forța magică cu care el va fi investit în ajunul de Sf. Andrei îi va ajuta pe toți să depășească momentele de cumpănă de peste an, va servi drept remediu terapeutic, va aduce pețitori - purtat la brâu, va păzi sălașurile de duhurile rele.

Deși învăluite de muzică și dans, fetele vor veghea cu strășnicie usturoiul, ce nu trebuie furat pe ascuns de flăcăi. Păzit astfel, usturoiul va putea mai apoi să asigure protecția ființei umane, reușind uneori să-i schimbe chiar soarta. Tot în această noapte, pentru a testa rodnicia livezilor și câmpurilor, se aduc crenguțe de vișin în casă, care vor înflori până la Crăciun, sau se seamănă boabe de grâu în diverse recipiente.

Sfântul Nicolae

Decembrie vine apoi cu sărbătoarea, atât de așteptată de copii, a Sfântului Nicolae. Acest obicei al darurilor aduse de Moș Nicolae, s-a împământănit mai mult la oraș.

Este posibil să fie un împrumut din țările catolice, unde Moș Crăciun este cel care pune daruri în ghete sau ciorapi anume pregătiți. Moș Crăciun așa cum este el cunoscut azi, cu renii și veșmântul roșu și barbă albă a fost inventat la începutul secolului XX de o companie de publicitate americană care făcea reclamă pentru celebra Coca cola.

Copiilor din România li se poate întâmpla ca Moș Nicolae să aducă și câte o nua (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost investit de religia ortodoxă Sfântul Nicolae îi dă dreptul să intervină în acest fel în educația copiilor. Se spune că el posedă puteri magice și a murit în 340 a.H. și a fost îngropat în Myra. Târziu, în secolul XI, soldații religioși din Italia au luat rămășițele sfântului cu ei înapoi în Italia. Ei au construit o biserică în memoria lui, în Ari, un oraș port din sudul Italiei. Curând, pelerinii creștini din toată lumea au venit să viziteze Biserica Sfântului Nicolae.

Ei au preluat legenda lui Moș Nicolae în locurile lor natale. Legenda s-a răspândit în toată lumea și a luat caracteristicile fiecărei țări. În Europa în secolul al XII-lea ziua Sfântului Nicolae a devenit ziua darurilor și a activităților caritabile. Germania, Franța și Olanda celebrează ziua de 6 decembrie ca o sărbătoare religioasă și oferă cadouri copiilor și săracilor, și ajută fetele sărace să se mărite oferindu-le o zestre.

Când colonistele olandeze au călătorit în America, au adus cu ele un episcop care purta un costum roșu și mergea călare pe un cal alb. Imaginea americană a episcopului va evolua treptat până la cea a unui bătrân spiriduș vesel. A fost descris ca un bătrân olandez vesel și bucălat din comedia Istoria New-York-ului a lui Washington Irving.

Anul 1823 a continuat poveștile cu Moș Nicolae cu publicarea poemului "O vizita a lui Moș Nicolae" al lui Clement

Moore. Multe țări și-au păstrat propriile obiceiuri și tradiții de Sfântul Nicolae. În unele culturi, Sfântul Nicolae călătorește împreună cu un însoțitor care îl ajută. În Olanda, episcopul navighează pe un vapor sosind pe 6 decembrie.

Are la el o carte mare care îi spune cum s-au purtat copiii olandezi în timpul anului. Cei cuminți sunt răsplătiți cu daruri iar cei obraznici sunt luați de asistentul său, Black Peter. În Germania, Sfântul Nicolae călătorește tot cu un însoțitor, cunoscut drept Knecht Ruprecht, Krampus sau Pelzebock, care vine cu un sac în spate și o nua în mână.

Copiii obraznici sunt pedepsiți cu câteva lovituri de nua. În Italia, La Befana este zâna bună care se îmbracă în negru și aduce daruri copiilor la 6 ianuarie. În multe țări latine: Spania, Puerto Rico, Mexic și America de Sud, copiii îi așteaptă pe cei trei regi să le aducă daruri de Crăciun.

Crăciunul

Cântarea cântecelor de stea este o parte foarte importantă din festivitățile Crăciunului românesc. În prima zi de Crăciun, mulți colindători umblă pe străzile acoperite cu zăpadă ale orașelor și satelor, ținând în mână o stea făcută din carton și hârtie, cu scene biblice pictate pe ea.

Tradiția din România cere ca cei mici să meargă din casă în casă, cântând cântece de stea și recitând poezii sau legende, pe toată perioada Crăciunului. Liderul cară cu el o stea din lemn, acoperită cu staniol și decorată cu clopoței și panglici colorate. O imagine a Sfintei Familii este lipită în centru stelei și întreaga creație este atașată de o coadă de mătură sau de un băț puternic.

Colindatul creștin

Pentru cea mai așteptată sărbătoare din decembrie, Crăciunul, românii au apelat în egală măsură la tradiție, știind să accepte și obiceiuri mai recente. Întâmpinată cu bucurie, Nașterea Mântuitorului aduce cu ea și o sumă de practici foarte vechi prin care se celebra Solstițiul de Iarnă, momentul în care natura dă speranțe că va renaște.

Obiceiul colindatului a înglobat în el nu numai cântec și gest ritual, ci și numeroase mesaje și simboluri ale unei străvechi spiritualități românești. El s-a păstrat asociindu-se câteodată cu celebrarea marelui eveniment creștin care este Nașterea Domnului Iisus Hristos. Există de asemenea cântece de stea sau colinde creștine, care au ca subiect Nașterea Domnului. În ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din

țară, începe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Nașterea Domnului și sunt primiți cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu bani, dulciuri, fructe, colaci etc.

În Maramureș, cei care colindă sunt oameni în toată firea. Obiceiul este să treacă pe la fiecare casă iar apoi, cu tot cu gazdele care i-au omenit, să continue colindatul. Postul Crăciunului ia sfârșit și fiecare se poate bucura de mâncărurile rituale: preparatele din porc, sarmalele, colacii și cozonacii, prăjiturile și vinul. Cele trei zile de sărbătoare ale Crăciunului aduc liniște și pace în case.

Împodobirea bradului

Pomul de Crăciun, așa cum îl cunoaștem noi astăzi, decorat cu globuri în care se reflectă lumina scânteietoare a lumânărilor sau a instalației electrice, nu a fost dintotdeauna împodobit astfel.

Deși în Europa originea sa precreștină nu mai e contestată de nimeni, păreri rămân totuși împărțite: unii văd în el o reprezentare a „arborelui lumii”, alții îl consideră o referire directă la „arborile Paradisului”, împodobit cu mere de un roșu aprins, care amintesc de păcatele comise de primii oameni, înainte de alungarea lor din rai.

Până în sec. al 15-lea, crenguțele verzi cu care erau împodobite casele cu ocazia Crăciunului, ca și darurile care le făceau oamenii unii altora, erau considerate tradiții păgâne. Dar nu peste multă vreme în locul acestora va fi folosit un arbore întreg.

Conform documentelor, în 1605 la Strasbourg a fost înălțat primul pom de Crăciun, într-o piață publică. Nu avea încă lumânări și era împodobit cu mere roșii. În 1611, la Breslau, ducesa Dorothea Sybille von Schlesien împodobește primul brad așa cum îl cunoaștem noi astăzi.

După 1878, decorațiunile (globurile) de Crăciun din sticlă argintată de Turingia au tot mai mult succes, așa că această tradiție pur germană va cuceri întreaga lume, fiind adoptată pretutindeni, fie că este vorba despre țări din Asia, Africa, America de Nord și de Sud sau Australia.

La sfârșitul sec. al 19-lea, în saloanele germane, sărbătoarea era de neconceput fără pomul de Crăciun, împodobit și scânteietor. În 1776, prin intermediul soldaților germani care participau alături de englezi la războiul de independență, tradiția pomului de Crăciun ajunge și în Statele Unite, iar în anul 1880 cucerește și Casa Albă.

La noi obiceiul a pătruns odată cu influența germană, când primii studenți români au început să meargă la studii la universitățile din Berlin sau Viena, și la curtea regală a dinastiei Hohenzollern, sosită în Țările Române în 1866 unde prinții și prințesele au început să împodobescă bradul, obiceiul fiind imediat imitat de protipendada bucureșteană. Cântecele german de Crăciun *O Tannenbaum* devine în limba română *O brad frumos*, iar obiceiul împodobirii bradului pătrunde în toate casele românilor.

Paștele

Ouă tradiționale împistrite din Bucovina

Împreună cu aspectele religioase, în România, sărbătoarea Paștilor simbolizează renașterea și înnoirea vieții de zi cu zi. Curățarea casei, înnoirea hainelor și o baie rituală înainte de mersul la biserică sunt toate mărci ale noului început. Toată lumea, bogată sau săracă, se îmbracă în hainele sale cele mai bune (multă lume poartă costumele naționale) și merge la slujba de la miezul nopții.

Lumânări sunt aprinse pentru fiecare persoană în timpul acesteia, iar oamenii pleacă cu lumânările încă aprinse, pentru a aduce lumina în casele și apartamentele lor. Se spune și că lumânările aprinse opresc fulgerul și tunetul de la rănirea oamenilor pe drumul spre casă.

Odată ajunși acasă, românii continuă sărbătoarea tradițională, cu o masă care include specialități ca pască, cozonac, drob (măruntaie de miel tocate, amestecate cu verdețuri și condimentate), friptură de miel, brânzeturi sau pandișpan (pain d'Espagne). Măiestria încondeierii ouălor de Paști este o tradiție din cele mai vechi timpuri ale românilor.

Credința că ouăle reprezintă sursa vieții, a dus la legarea ouălor de anumite ritualuri de înviere a naturii și în cele din urmă la legarea Paștelui de acestea. Românii pictau ouăle în mod tradițional cu roșu și le decorau ornamental. În timp, alte culori au început să fie folosite, transformând vopsirea ouălor într-o formă de artă și un talent pentru experți. Astăzi, ouă adevărate sau din lemn sunt pictate cu desene complexe, sau decorate cu diverse podoabe și puse la vânzare pe durata întregului an.

Împistritul ouălor este un obicei practicat în zona Bucovinei. În Săptămâna Mare, începând cu ziua de marți până vineri, pe lângă simpla vopsire, se practică fie încondeierea cu pensula, fie *împistritul*, folosindu-se ceară. Cu timpul, tehnica încondeierii ouălor a ajuns la nivel de artă. Deși femeile sunt cele care se ocupă de înfrumusețarea lor, există, însă, și excepții când, familii întregi cunosc și practică acest meșteșug. În zona Bucovinei tradițiile supraviețuiesc cu greu schimbărilor însă exista oameni care duc mai departe meșteșugul împistritului și care își învață cu drag și cu răbdare copiii tainele încondeierii ouălor.^[2]

Anul Nou

Sărbătorirea Anului Nou a fost permisă și în timpul regimului comunist, pentru că aceasta nu avea o conotație religioasă. Se crede că nici o persoană nu ar trebui să petreacă această noapte de una singură, atât timp cât este noaptea în care noul an, reprezentat de copil, se naște, iar vechiul an, reprezentat de bătrânul obosit, e înlocuit.

Pe 31 decembrie, sătenii merg cu plugul din casă în casă pentru a ura lumea de Anul Nou, dorindu-le un "prosper nou an" (*La mulți ani!*). Pe 1 ianuarie, copiii aruncă semințe de grâu peste pragul vecinilor, urându-le prosperitate și "semănare bună".

Obiceiuri de Anul Nou

Timbru reprezentând „Capra”

"Capra", "Bunghierii", "Căiuții", "Malanca", "Jienii", "Mascații" etc.

Concretizarea spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestări reprezintă o modalitate originală de exprimare a arhaicelor asociații rituale dintre animale și cultul cvasiuniversal al soarelui.

Există și un cuvânt generic pentru aceste obiceiuri: "mascații". Recuzita, măștile, costumele sunt pregătite din

Pentru cel mai important moment, trecerea în noul an, pregătirile se reiau. În săptămâna dintre Crăciun și Anul Nou, în toate satele cetele de flăcăi se prepară pentru "urat", sistem complex de datini și obiceiuri. Pe înserat, în ajunul anului care se pregătește să se nască sunt așteptați să apară "Ursul",

vreme. Mai ales măștile sunt cele care vorbesc cel mai mult despre imaginația și umorul săteanului român. Anume meșteri s-au specializat în confecționarea lor, ele devenind cu timpul adevărate podoabe de artă populară.

Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie, care în gândirea populară reprezintă data morții dar și a renașterii ordinii cosmice. Structura ceremonială a obiceiului este în același timp plină de forță și vitalitate. Muzica și dansul, remarcabile prin virtuozitate și dinamism, măștile pline de expresivitate, alcătuiesc un spectacol unic.

Timbru reprezentând "Plugușorul"

cetele care vin cu "Plugușorul", fiecărei gospodării. Ca o incantație magică, textul urării se transmite din tată în fiu și nu există român să nu-l cunoască.

Tot ajunul anului nou prilejuiește practicarea anumitor acte misterioase, care încearcă să prospecteze viitorul. Iată unul dintre obiceiuri:

"Vergelul". Este un prilej de sărbătoare, la care participă mai ales tinerii necăsătoriți și părinții acestora. Cei care fac "Vergelul" doresc să afle ce le rezervă noul an, mai ales dacă și cu cine se vor căsători.

În casa unei gazde, anunțată din vreme de "colceri" sau "chemători" se adună toți cei interesați. Într-un căzanel cu apă, cei ce doresc să-și cunoască viitorul aruncă un obiect personal - inel, mărghea, pieptene, ban, cuțit etc. Personajul cel mai de seamă este "Vergelatorul".

El urmează să "proorocească viitorul", să-și potrivească vorbele și să stârnească hazul. Ajutându-se de două vergele de la războiul de țesut, acesta bate în marginea căzanelului, intonând o incantație. Obiect după obiect este scos din apă la cererea participanților. Tălmăcirea sensului obiectului este

În diferite zone ale țării, costumația și interpretarea pot fi diferite, dar obiceiul este în esență același. Dacă acest fel de manifestare ne duce cu gândul la practici arhaice magice de alungare a maleficului, "Plugușorul", alt obicei, este strâns legat de mitul fertilității. Vorbe frumoase, de prosperitate și belșug sunt adresate de

simplă: inel - nuntă, ban - bogăție, pieptene - bărbat colțos, cuțit - ceartă, piatră - căsătorie amânată etc.

După ce toate răspunsurile au fost date, cu toții, triști sau plini de speranță, se adună în jurul căzanelului din care apa a fost înlocuită cu vin și petrecerea începe.

Când se apropie miezul nopții către noul an, țăranii recurgând la meteorologia populară, obișnuiesc să prevadă cum va fi vremea în anul ce vine. Se folosesc de foile unei cepe mari pe care le desprind și le așază în ordine, numindu-le după lunile anului. În fiecare din ele pun puțină sare. A doua zi, de Sfântul Vasile, cel ce dezleagă vrăjile și făcăturile, ei vor verifica cât lichid a lăsat sarea topită în fiecare foaie. Așa vor ști, pentru că în mod misterios cantitățile sunt diferite, dacă vor avea secetă sau ploaie și în ce lună anume.

Prima săptămână din ianuarie este marcată de doua alte importante sărbători creștinești: Botezul Domnului sau Boboteaza, pe 6 ianuarie, și Sfântul Ion pe 7 ianuarie. Toți românii se duc la biserică de Bobotează, pentru a lua apă sfințită, atât de necesara pentru tămăduire și purificare. În satele și orașele așezate pe maluri de ape, tinerii se întrec să scoată la mal crucea aruncată de preot în apa înghețată.

Cel ce va reuși, va avea parte numai de bine. În aceste zile, atât de reci ale iernii, adunați pe lângă focuri, neavând altă treabă decât de a hrăni animalele, țăranii români își trag sufletul alături de cei dragi, petrecând cu toți Ionii și Ioanele și pregătindu-se pentru truda care va veni curând, odată cu topirea zăpezii.

Arta tradițională românească

Cultura tradițională a avut în timp o influență puternică asupra artei profesionale a României. Viețile și obiceiurile românilor de la țară au fost mult timp subiectul favorit al scriitorilor români. Operele multor compozitori au fost parțial inspirate din muzica populară românească.

Compozitorii George Enescu și Theodor Rogalski, sculptorul Constantin Brâncuși și scriitorul Eugen Ionescu sunt probabil printre cei mai cunoscuți artiști de origine română. Capodoperele lui Enescu, numite *Rapsodiile Române*, sunt și ele bazate pe muzica populară românească. Câteva din sculpturile lui Brâncuși conțin elemente ale artei populare românești.

B.- FESTIVALURI IMPORTANTE DIN ZONELE IMPORTANTE ALE EUROPEI

Author Archives: Traditii si Obiceiuri din Europa

1.- FESTIVALURI DIN SPANIA

Carnavaluri în Spania

În Spania, februarie este luna în care putem asista la cele mai extravagante carnavaluri din lume. Acestea sunt sărbătorite în diferite părți ale țării, care urmează diferite tradiții pentru a face aceste carnavaluri cât mai plăcute vizitatorilor.

Insulele Canare, Cadiz și Sitges sunt orașele în care se desfășoară unele dintre cele mai uimitoare carnavaluri din lume. O mulțime de oameni îmbrăcați în costume cât mai neobișnuite și spectaculoase cântă și dansează toată noaptea. Carnavalurile din Spania găzduiesc evenimente interesante, cum ar fi concursuri de frumusețe, spectacole de muzică și diverse forme de dansuri.

Fiecare cetățean din Spania participa activ la aceste carnavaluri. Acestea reprezintă o reflecție a artei, în cadrul căreia artiștii au șansă de a-și afișa aptitudinile. Aceste carnavaluri au loc chiar înainte de Postul Mare, care implică 40 de zile de post, în care petrecerile nu sunt permise conform vechilor tradiții. Există multe speculații privind originea carnavalurilor, însă carnavalul de măști și paradele au fost loc prima dată în Italia și apoi s-au răspândit în alte țări europene.

Festivalul San Fermin – luptele cu tauri

San Fermin este printre cele mai populare evenimente sărbătorite în Spania. De la Sfântul Fermin care a fost tarat de tauri pe străzile din Pampola provine acest eveniment de o mare însemnătate. Festivitățile au loc din 6 iulie de la prânz până în 14 iulie. Evenimentul este inaugurat cu lansarea unei rachete, un act cunoscut popular că Chupinazo.

Membrii Consiliului Local pornesc în paradă de la Primărie la capela Sf. Fermin, în timp ce mulți tineri blochează străzile prezentând diverse forme de artă. Fiecare zi implică anumite evenimente pentru care acest festival este renumit.

Evenimentul curselor cu tauri începe la 8 dimineață în ziua de 7 iulie, când este lansată torpilă, care indică eliberarea tăurilor. Acest eveniment are loc până în 14 iulie. După fugarirea tăurilor, aceștia sunt readuși la arena din Pamplona, unde sunt uciși în luptele specifice. Această este partea cea mai periculoasă și intrigantă. Mulți tauri sunt omorâți iar oameni sau toreadorii care participa la acest eveniment pot plăti, de asemenea, cu viață lor.

În afară de luptele cu tauri, există și alte festivități care se organizează în această perioadă, cum ar fi ridicarea pietrelor, ridicarea baloturilor de fan presat și tăierea lemnului. San Fermin se numără printre cele mai așteptate evenimente ale anului, la care asista nu numai localnicii ci și turiști din întreagă lume.

Tomatina – festivalul luptelor cu tomate

Cunoscut că Tomatina, acest faimos eveniment de lupte cu tomate are loc în Bunyol, în ultima miercuri a lunii august. Oamenii din diferite părți ale Spaniei se adună în Bunyol și aruncă în jur 100 de tone de tomate unii în alții. Roșiile sunt cultivate special pentru acest eveniment și sunt zdrobite înainte de lupte pentru a evita eventualele lezuni. Mulți participanți sunt preventivi purtând ochelari de protecție și mănuși în luptele cu tomate care durează până la 1 ora.

2.-FESTIVALURI DIN ITALIA

Exuberanți și creativi, italienii își exprimă trăirile prin artă și gastronomie. Fiecare regiune are specificul său, un univers fascinant ce merită explorat.

Obiceiurile și tradițiile definesc specificul național, iar pe italieni îi caracterizează diversitatea acestora. Fie că este vorba despre sărbători religioase, Crăciun, Paște, aniversări sau zile obișnuite, tradițiile culinare devin obiect de mândrie națională. Veseli, muzicali, comunicativi și primitivi, italienii au un cult deosebit pentru familie. Respectul pentru moștenirea culturală, educație, valorile generațiilor trecute se răsfrânge asupra vieții de zi cu zi. În fiecare cămin italian vom găsi obiecte moștenire de familie, imagini cu cei dragi așezate la loc de cinste sau mobilier cu parfum de epocă.

Evenimentele importante se sărbătoresc în familie și de aceea anumite rețete culinare sunt transmise din generație în generație.

Ingredientele tipice sunt și ele protagonistele unor festivaluri, de exemplu în Calabria are loc în septembrie Festival del Peperoncino (ardeiul iute) sau al trufelor în Umbria.

Artizanatul reprezintă un domeniu vast ce include mai multe domenii. Parmezanul, bijuteriile din aur, pielăria, dulciurile tipice, ciocolata, faimoasa prosciuto, teracotele toscane, majolica siciliană, sunt doar câteva din veritabilele minuni italiene.

Faimosul Festival de la Veneția reia în renumitele sale măști personaje din teatru, Pulcinella, Arlechino, sau fantastice, alegorice, într-o impresionantă varietate de culori și décor. Tot de Veneția este legat și magicul univers al sticlei de Murano. Cele trei insule, Murano, Burano și Torcello, atrag un număr foarte mare de turiști în fiecare an cu minunatele irizări ale sticlei lucrate manual sau renumitele „merletti” (broderii).

Teatrul de marionete face parte din tradițiile italiene, cu trimitere în istorie. „Opera dei pupi”, marionetele, se adresează deopotrivă copiilor și adulților și reprezintă un capitol important al culturii italiene. Pe marile pasarele de modă strălucesc nume precum Valentino, Versace, Alberta Ferretti, Emilio Pucci, Miuccia Prada, Salvatore Ferragamo, Gianfranco Ferré. Elsa Schiaparelli, una dintre cele mai fascinante personaje ale domeniului designului vestimentar din perioada interbelică,

reprezintă exemplul perfect al evoluției tradiției către modernitate. Este oare fotbalul sportul-rege? În Italia se desfășoară curse de mașini renumite în întreaga lume. La circuitul de Formula 1 se întrec pe circuitul de la Monza motoare puternice și piloți curajoși.

Raliul „Mille miglia” reunește mașini de epocă ce au făcut gloria șoselelor, iar azi unele dintre ele sunt admirate în muzee de specialitate.

Dacă azi, ca turiști, admirăm ruinele unor monumete de arhitectură precum Colosseum, trebuie să ne aducem aminte că aici se desfășurau întreceri sportive și lupte de gladiatori

3.- FESTIVALURI SI OBICEIURI DIN GERMANIA

Decorarea copacilor pereni a facut intotdeauna parte din traditia germana a solstitiului de iarna. Primii pomi de Craciun decorati si numiti dupa sarbatoarea crestina au aparut in Strasbourg, Alsacia la inceputul secolului 17.

Dupa 1750 pomii de Craciun au inceput sa apara si in alte parti ale Germaniei, si mai ales dupa 1771 cand Johann Wolfgang von Goethe a vizitat Strasbourgul si a inclus pomul de Craciun in nuvela sa "Suferinta tanarului Werther".

In 1820 primii imigranti germani au decorat pomi de Craciun in Pennsylvania. Dupa ce Printul Albert al Germaniei s-a casatorit cu Regina Victoria, acesta a introdus in Anglia traditia pomilor de Craciun. In 1848 primul ziar american avea un pom de Craciun in una dintre paginile sale, raspandind traditia in aproape fiecare casa in doar cativa ani.

4.- TRADITII DIN ELVETIA

Pe toată durata unui an, Elveția are numeroase festivaluri tradiționale. Iată o scurtă trecere în revistă a câtorva din ele :

Ianuarie: Vogel Gryff în Basel (de Revelion și în 13 ianuarie), Revelionul Kläusenacht în Urnäsch, lângă Appenzell, Lauberhorn World Cup – întrecere de schi în Wengen ce se desfășoară la mijlocul lunii, iar la sfârșitul lunii Slalomul uriaș de schi Inferno din Mürren și Săptămâna Internațională a baloanelor umflate cu aer cald din Chateaux d'Oeux.

Februarie: la începutul lunii Curse de cai pe lacul înghețat Sf. Moritz, la mijlocul lunii competiția de sănii Cresta Run și celebrul carnaval Fasnacht din Luzern, Basel și multe alte orașe și sate. Între mijlocul lui februarie și începutul lui martie în Valea Lötschen se poartă măștile înspăimântătoare ale Jorii Verzi și ale Bunului Soldat al Domnului (sărbătoarea Jorii Verzi).

Martie – Aprilie: pe 1 martie Chalandra Marz în Graubünden, cu clopoțeii săi; pe 6 martie Fridolinsfeuer în Glarus și Procesiunea Bunei Vineri în Mendrisio; în prima luni de după 21 martie, în Zürich are loc Sechsläuten (Festivalul Primăverii).

Mai: ziua de 1 Mai sărbătorită în multe locuri; la începutul lunii Landsgemeinde în Glarus – voturi publice pentru probleme locale; la mijlocul lunii are loc Întâlnirea campionilor din Valais la lupte de vite, care au loc în Aproz.

Iunie: la începutul lunii, în multe sate se sărbătorește ducerea vitelor în munți; la mijlocul lunii se desfășoară Turul Elveției – cursă ciclistă iar pe 22 iunie are loc Celebrarea Bătăliei de la Murten / Morat, cu parade de flori.

Iulie: la începutul lunii se desfășoară turneul de tenis Swiss Open în Gstaad; în prima vineri din iulie Festivalul de tineret din Aarau iar la jumătatea lunii Festivalul Medieval din St. Ursanne, Jura.

August: pe 1 august se sărbătorește Ziua Națională a Elveției cu artificii, parade, etc; la începutul lunii Street Parade în Zürich – muzică și dans tehno; Fêtes de Genève (Sărbătorile Genevei); Marché-Concurs – festivalul cailor din Saignelégier, Jura; la sfârșitul lunii se desfășoară Festivalul Chur; Campionatele Internaționale de patinaj pe patine cu rotile de la Lausanne; Festivalul Internațional de Folclor de la Fribourg, cu strigătele și evenimentele sportive alpine obișnuite.

Septembrie: la începutul lunii are loc Festivalul din Berna; la jumătatea lunii, în Zürich, Knabenschiessen, cu parc de distracții; La Bénichon din Fribourg – un festival tradițional al recunoștinței; în a doua vineri din septembrie are loc Aarau Backfischet, o paradă pentru copii cu lanterne chinezești; Cursele internaționale de cai din Luzern; mai există festivaluri ale viței de vie în Fribourg, Neuchâtel, Lugano, Lutry, Morges și alte sate, pe toată durata acestei luni.

Octombrie: la începutul lunii, în multe sate se sărbătorește întoarcerea vitelor din munți; la sfârșitul lunii are loc Târgul de toamnă din Basel – târg de alimente.

Noiembrie: la începutul lunii are loc Piața Sf. Martin în Vevey și Porrentruy, un festival gastronomic; în a patra zi a lunii Zibeles – Märit – târgul cepei din Berna.

Decembrie: pe 6 decembrie – Claus Hunt în Küssnacht, în Rigi și Arth; în jurul datei de 11 decembrie Escalada din Geneva; Lichterschimmen în Zürich

5.- TRADIȚII DIN FRANȚA

Cultura Republicii Franceze este vastă, cu multe implicații la nivel regional. Sculptură, pictură, muzică, baletul, arhitectură, bucătăria, teatrul sau cinematografia sunt domenii care reflectă natură umană, trăiri, specificul național. Parisul supranumit și "Orașul luminilor", a fost locul în care s-au întâlnit și au lucrat numeroși artiști. Astăzi este metropolă care adună cel mai mare număr de situri cu un caracter cultural din lume, muzee, palate, clădiri, galerii.

Întreagă evoluție a umanității dedică un capitol important Franței, ai cărui oameni magnifici au plămădit istoria.

Târgul de la Paris, Maison et Objet ne aduce în atenție, prin varietatea și prin programele sale, de faptul că Franța da tonul în materie de valori estetice.

Casa tipic franțuzească este greu de definit, pentru că diferă în funcție de zona și de buget, dar cu siguranță are un numitor comun, cuvântul "chic".

Elegantă și bunul gust, fie că este vorba despre o mansardă romantică sau de o vila somptuoasă, își dau întâlnire aici.

Tradițiile și moștenirile de familie se regăsesc pretutindeni.

Elementele de decor specifice fiecărei zone, precum cele din lemn, ceramică sau metal se regăsesc în fiecare zona a casei. Legătură cu natură este sursă inepuizabilă de viață și sănătate.

Grădinile cochete, verdele care purifică și calmează, sunt elemente ale stilului franțuzesc. Cel rustic, fie că suferă influențe mediteraneene sau de munte, este încântător prin paleta cromatică, cu nuanțe calde și atmosfera de familie.

– În multe orașe din Franța tradiția carnavalului se respectă și astăzi, iar Nisa și Bordeaux sunt printre orașele care adună localnici și vizitatori în cadrul unor ceremonii grandioase.

Carnavalul de la Dunkerque

Cel mai vechi și cel mai renumit festival din nordul Franței, Carnavalul de la Dunkerque aduce în oraș voie bună și ritmuri alese de dans.

Participanții defilează pe stradă în costume frumoase, aruncând către publicul participant cu bomboane. Personajele gigantice precum Mama Reuze, Tată Reuze, sunt de asemenea foarte așteptate de copii, dar și de adulți în egală măsură.

Carnavalul Granville

Carnavalul Granville începe pe 12 februarie și se încheie pe 16 februarie. La fel că cel din Dunkerque acesta este foarte

cunoscut în Franța și adună an de an peste 120.000 de participanți. Este o sărbătoare a umorului cu satire uimitoare și în care un grup foarte mare de călăreți defilează pe o distanță de 3,5 kilometri. Ei sunt acompaniați de fanfare și animatori care mențin atmosfera de sărbătoare.

De asemenea, în cadrul acestui festival au loc plimbările de sâmbătă și de duminică când adulții sunt plimbați pe cai, gratis. Pentru localnici această este o tradiție, iar tradițiile nu pot fi folosite pentru a câștiga bani. Plimbările de sâmbătă sunt dedicate doar copiilor. Bătăliile cu confetti nu pot lipsi în finalul carnavalului.

Carnavalul din Nisa

Carnavalul organizat în Nisa este unul la fel de popular că și celelalte evenimente de acest gen organizate în Franța. Ajunsă în 2010 la ediția cu numărul 126, sărbătoarea durează 15 zile în care sunt organizate festivități printre care două mari spectacole.

Carnavalul de la Chalon-sur-Saone

Acest eveniment durează o săptămâna și este cunoscut în regiunea Chalon-sur-Saone în special pentru cei 1200 de participanți care defilează pe străzi în calești frumos colorate, alături de regina carnavalului care este însoțită de personaje tradiționale.

Carnavalul din Paris

Carnavalul din Paris a fost anul acesta organizat pe dată de 14 februarie, în intervalul orar 14.30 – 19.00. Tradiția acestui eveniment este una foarte veche. În fiecare an, înainte de Postul Mare, ultima duminică este dedicată acestei festivități, iar cetățenii sunt pregătiți de sărbătoare.

Carnavalul invită mereu toți participanții să se costumeze și să defileze pe străzile din Paris.

Carnavalul din Bordeaux

Carnavalul din Bordeaux este un eveniment special pentru toți locuitorii orașului, dar și pentru cei din localitățile învecinate. Din dimineață la eveniment se strâng peste 40.000 de participanți care pornesc să defileze pe străzi alături de dansatori, muzicieni și actori ce numără câteva sute.

Înainte de acest carnaval se organizează și activități dedicate copiilor. Aceștia pot participa la ateliere de creație, pot viziona animații și piese de teatru.

6.- TRADIȚII DIN BELGIA

Carnavalul din Binche

Binche este un oraș francofon din Belgia, situat în provincia valonă Hainaut. Acoperind 6063 de hectare, Binche-ul este format din 8 comune: Binche, Bray, Buvrines, Epinois, Leval-Trahegnies, Péronnes-lez-Binche, Ressaix și Waudrez. În prezent are o populație de 32.750 de locuitori. Este renumit datorită carnavalului sau și a

patrimoniului arhitectural. Binche este situat în regiunea centrală, pe axa care leagă orașele Mons și Charleroi.

În secolul al XII-lea, Yolande de Gueldre, văduva contelui Baudouin III de Hainaut, a fondat orașul Binche.

Fiul său, Baldwin IV îl fortifică, astfel încât acesta devine o putere împotriva regatului Franței. Binche-ul prosperă cu rezeziune, dezvoltând hale, piețe, tăbăcării, mori, fabrici de bere etc.

Orașul a atins apogeul în domeniul economic și politic atunci când Belgia a fost sub dominație spaniolă, Binche-ul fiind reședința Mariei din Ungaria, sora lui Carol al V-lea, împărat al Germaniei, rege al Spaniei și Conte de Hainaut. Invitându-l pe acesta în Binche, Maria a organizat în 1549 o petrecere fastuoasă, iar astăzi aceste petreceri au rămas sub numele de Triumfuri.

Prin ordinul Comunității franceze din 17 iulie 2003, orașul Binche are propriul drapel, ale cărui motive sunt derivate din armele vechi, pe un fond alb, un leu negru cu limba și ghearele roșii.

Carnavalul din Binche este cea mai faimoasă sărbătoare a locului. În fiecare an atrage tot mai mulți vizitatori străini, datorită recunoașterii sale în 2003 de către UNESCO drept capodoperă orală, făcând parte din patrimoniul mondial imaterial al umanității. Această manifestație folclorică are o lungă tradiție orală, este un rit real, care oferă participanților sentimentul de unicitate.

Festivitățile se derulează în două etape: carnavalul propriu-zis și pre-carnavalul. Carnavalul se organizează cu 49 de zile înaintea Paștelui. Această sărbătoare „bincholeza” este întâlnită în toată zona centrală a țării, dar în Binche tradițiile

sunt cel mai bine conservate. Se organizează petreceri cu toboșari, muzică și dansuri tradiționale.

Cu trei săptămâni înaintea carnavalului are loc un bal mascat, pentru care participanții își pregătesc costume pe teme propuse de un comitet organizator, iar la final o comisie de jurizare oferă premii pentru cele mai bune costume.

Duminică este prima zi a carnavalului. Participanții ies în ritmul tobelor pe străzi, deghizați în costume realizate în mare secret și cu multă măiestrie. Aici ne putem minuna de dans și multă imaginație. Ziua de luni este dedicată copiilor și tinerilor. Aceștia colindă orașul de dimineață „din cafea în cafea”. În timp ce în cafenelele locale au loc „lupte de confetti”, aleșii locali le oferă tinerilor o „ceașcă de prietenie”.

„Marțea Grasă” este considerată de bincholezi cea mai bună zi din an, reprezentând punctul culminant al carnavalului. Petrecerea începe încă de la 4 dimineață, micul dejun constând în stridii și șampanie, după cum spune tradiția. Grupurile de arlechini continuă să colinde străzile orașului de dimineață până seară, în jurul orei 21, marșul final oprindu-se la clădirea Primăriei unde se organizează focuri de artificii spectaculoase, inima orașului continuând să bată în ritmul tobosarilor.

7.- TRADIȚII DIN AUSTRIA

Cele mai importante festivaluri și sărbători

Ianuarie

Unul dintre cele mai interesante obiceiuri din Austria este cu siguranță „Glocklerlauf Prozession”. În fiecare an, pe 5 ianuarie, grupuri de bărbați îmbrăcați în alb se întâlnesc după căderea nopții, purtând curele late, împodobite cu clopoței grei și felinare colorate, mergând apoi pe străzile satelor și orașelor. Felinarele, adevărate opere de artă populară, sunt purtate pe cap și au fost realizate cu migală. Se spune că „Glocklerlauf Prozession” aduce lumina în sate și alungă spiritele rele care sunt mai puternice în zilele lungi de iarnă.

Februarie

În luna februarie în Austria este momentul pentru carnaval – Fasching, una dintre cele mai impresionante tradiții când localnicii poartă măști, costume și alungă iarnă.

August

În luna august mulți turiști aleg să vină în Austria, atrași mai ales de faima stațiunilor, precum Bad Ischl, reședința de vara a împăratului Franz Josef. Aici se găsește și Vila Imperială, Kaiser Villa, reședința oficială de vara a împăratului, un minunat

exemplar arhitectural. Franz Josef avea să petreacă nu mai puțin de 82 de veri aici, sarbatorindu-și chiar și a 81-a aniversare la Bad Ischl. Și astăzi ziua împăratului este sărbătorită cu mare fast în Bad Ischl în fiecare an, pe 18 august, și ideal este să ajungeți în Bad Ischl chiar cu această ocazie.

Decembrie

Dacă ajungeți în această luna în Austria, atunci cu siguranță că veți avea o vacanță specială, descoperind obiceiurile și tradițiile specifice locurilor. Pentru o experiență neobișnuită ar fi frumos să vedeți Friedenslicht-Laterne, "Felinarul Păcii", plutind pe apele Lacului Wolfgang, că un simbol al împăcării și dragostei pentru sfârșitul de an și începutul anului următor. De-a lungul lacului se află localitatea cu același nume St. Wolfgang, la numai 49 km de Salzburg.

C.- CULTURA EUROPEI

„Maria Magdalena și îngerii”, sfârșitul secolului al XIV-lea. Catedrala din Toruń, Polonia. Un exemplu de artă gotică.

Cultura Europei este înrădăcinată în ar-tă, arhitectură, diferite tipuri de muzică, literatură și filozofie care au provenit sau provin din Europa. Cultura europeană este în mare parte înrădăcinată în ceea ce se numește adesea „patrimoniul cultural comun”. Din cauza numeroaselor perspective care pot fi abordate pe această temă, este imposibil să fie formată o concepție unică și cuprinzătoare despre cultura europeană. Cu toate acestea, există elemente esențiale

care sunt în general convenite ca formând fundamentul cultural al Europei contemporane. O listă a acestor elemente dată de Bochmann include:

Un patrimoniu cultural și spiritual comun, derivat din antichitatea greco-romană, Creștinismul, Renașterea și umanismul, gândirea politică a iluminismului și revoluția franceză, terminând cu evoluțiile modernității.

O cultură materială bogată și dinamică, care a fost extinsă și în celelalte continente ca rezultat al industrializării și colonialismului în timpul „Marii Divergențe”.

O concepție specifică a individului exprimată prin existența și respectul pentru o legalitate care garantează drepturile omului și libertatea individului.

O pluralitate de state cu ordini politice diferite, care se „hrănesc” reciproc cu idei noi.

Respectarea popoarelor, statelor și a națiunilor din afara Europei.

Berting consideră că aceste puncte se potrivesc cu cele mai pozitive realizări ale Europei. Conceptul de cultură europeană este în general legat de definiția clasică a lumii occidentale. În această definiție, cultura occidentală este privită ca un set de principii literare, științifice, politice, artistice și filosofice care o deosebesc de celelalte civilizații. O mare parte din acest set de tradiții și cunoștințe este colectat în canonul vestic. Termenul a ajuns să se aplice țărilor a căror istorie a fost puternic marcată de imigrația sau de reglementarea europeană în secolele XVIII-XIX, cum ar fi America și Australasia, și nu este limitată la Europa.

Laureatul premiului Nobel pentru Literatură, Thomas Stearns Eliot, în cartea sa din 1948, „Către definiția culturii”, a recunoscut influența creștină proeminentă asupra formării culturii europene: „În creștinism, artele noastre s-au dezvoltat; în creștinism, legile Europei au fost – până de curând – înrădăcinate”.

1.- TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN ȚĂRILE EUROPENE

Cultura europeană este bogată în obiceiuri și tradiții, fiecare stat diferă de celelalte prin obiceiurile și tradițiile proprii. Totul e tradiție, totul e ceea ce am moștenit de la strămoșii noștri și totul e cum vom reuși să păstrăm și să transmitem mai departe generațiilor următoare ! Fiecărui stat i se atribuie o cultură proprie, diferită de celelalte. De altfel și obiceiurile și tradițiile, sunt diferite.

Tradiții și obiceiuri pascale de peste hotare.

În Elveția de sărbătoare Învierii lui Hristos se celebrează apa, fântânile din toate satele fiind decorate cu flori, panglici din hârtie colorată și ouă vopsite.

În Germania se aprinde un foc imens din brazii rămași de la Crăciun, semnificând sfârșitul iernii și triumful primăverii.

Polonezii servesc în ziua de Paște supă Zurek, ce conține cârnați și ciuperci. Dacă în România bărbații își ajută nevestele la pregătirea mesei festive pascale, polonezii sunt nevoiți să se

abțină cel puțin de la prepararea pâinii tradiționale, căci în caz contrar aluatul nu va crește, spune superstiția.

În Italia, cozonacul de Paște este unul special – are formă unui porumbel și poartă numele Colomba Pasquale.

În Grecia, există numeroase tradiții și obiceiuri de Paște: în unele oraș, precum Aráchova și Livadiá, mieii se gătesc în piața centrală, cei din comunitate sărbătorind împreună Paștele, iar în alte orașe se ard figurine ale lui Iuda și Barrabas. Cozonacul pascal grecesc (tsoureki) este presărat cu semințe de susan și împodobit cu ouă roșii.

În Spania meniul conține obligatoriu friptură de miel, dar și torrija, o prăjitură preparată cu ulei de măsline.

În Portugalia, se mănâncă folar, produsul de patiserie tradițional de Paște.

În Marea Britanie se mănâncă tortul Simnel, o prăjitură ornată cu 11 bomboane sferice de marțipan, reprezentându-i pe cei 11 discipoli ai lui Iisus.

În Franța tradițiile sunt mai...jucăușe. În prima zi de Paște, copiii se trezesc pentru a căuta ouăle pregătite pentru ei, ascunse în curte sau în casă. O altă tradiție extrem de populară printre cei mici este rostogolirea unor ouă crude pe o pantă. Oul care ajunge intact la capătul traseului este considerat învingător.

Crăciunul în Europa

Această sărbătoare este denumită la români printr-un cuvânt specific numai poporului nostru: Crăciun. Există numeroase credințe populare legate de acest eveniment cum ar fi: dacă prima persoană care intră în casă în acea zi e bărbat, acesta este un semn de bunăstare și sănătate pentru anul următor.

Cel mai bine se păstrează însă colindatul, împodobirea bradului, venirea Moșului.

Germanii numesc Crăciunul "Weihnachten"(noapte solemnă) sau "Heiligen-achten"(noapte sfântă).

Sunt preocupați de decorarea locuinței și a pomului (Christbaum), un cult care s-a extins și la alte popoare.

În Italia sărbătoarea ține 3 zile, din această țară venind și scenă nașterii lui Iisus, care se instalează cu 9 zile înainte. Bradul se împodobește pe 8 decembrie. În ceea ce privește tradițiile, diferă de la o regiune la alta: în nordul țării cadourile sunt aduse de Moș Crăciun sau Micul Iisus pe 25 decembrie, în alte părți sunt aduse de Sfânta Lucia pe 13 decembrie.

În Spania, sărbătorile Crăciunului încep de la jumătatea lunii decembrie și se termină pe 6 ianuarie, de „Ziua regilor”. Aici tradiția spune că darurile sunt aduse de regii magi, pe 6 ianuarie. Ca și în Italia, se construiesc scene ale Nașterii. **În Grecia** sărbătoarea este celebrată pe 25 decembrie, însă este mai puțin importantă decât Paștele. Postul, ce durează 40 de zile, se încheie în Ajun cu o masă frugală. A doua zi se împarte « pâinea lui Hristos », un fel de plăcintă cu nuci, pe care stăpâna casei și-a lăsat amprenta degetelor, simbol al degetelor lui Hristos.. Grecii aleg ca simbol al Crăciunului o barcă din lemn, iluminată.

Pentru francezi simbolul Crăciunului este „la Buche de Noel”, o prăjitură în formă de buturugă.

Potrivit tradiției cadourile sunt aduse de Moș în noaptea de Ajun, iar copiii le descoperă la poalele bradului împodobit.

În Estonia, în fiecare an, pe 24 decembrie se declară „răgazul” de Crăciun, un obicei vechi de 350 de ani. În trecut locuitorii de la sate citeau viitorul în gheață și în stele, crezând că în această noapte spiritele bune și cele rele se plimbă, motiv pentru care mesele se țineau întinse, iar focul în vatră până dimineața.

Britanicii denumesc Crăciunul „Christmas”, adică „slujba lui Hristos”. Celebrele „Christmas carols” sunt cântecele de Crăciun pe care copiii le intonează pe străzi. Pe 24, înainte de a merge la culcare, lasă un mic platou cu mâncare pentru Moș, pentru a-și reface forțele în timpul călătoriei.

După cum se poate observa în urma acestei incursiuni, împodobirea pomului de Crăciun se numără printre obiceiurile comune ale europenilor. Acest obicei a apărut pentru prima oară la popoarele germanice, Martin Luther fiind primul care a ornat bradul cu ajutorul lumânărilor. Ideea i-a venit de la reflectarea luminii stelelor printre ramurile unui brad. Vestita coroaniță de Crăciun, ornament originar din Europa, simbolizează sănătate și noroc, iar steaua are o semnificație religioasă, amintind de cea care a apărut pe cer la nașterea lui Iisus.

2.- TRADIȚII EUROPENE BIZARE

Sub aparența unei lumi moderne, sofisticată și marcată de dezvoltarea tehnologică, se ascund tradiții populare și ritualuri legate de recolte, solstiții și temeri privind întunericul din perioada iernii, în care se întrezăresc ecouri ale miturilor din timpuri străvechi.

În cadrul acestor festivități, bărbații se îmbracă în costume care le ascund fața și corpul și, costumați în acest mod,

merg pe străzi, unde deghizarea le permite să treacă granița dintre uman și animal, dintre real și spiritual, dintre civilizație și natură, dintre moarte și renaștere. Cei deghizați își asumă astfel "o personalitate duală", care, dacă luăm ca exemplu carnavalul portughez din Podence, se ascunde sub o mască diabolică, transformându-se într-o ființă misterioasă. În timpul carnavalului din Lazarim, Portugalia, cei deghizați merg pe străzile orașului ascunși în spatele unor măști realizate manual, până ajung la un foc mare, în care se ard două păpuși.

Europa tribală

Fotograful Charles Freger și-a propus să prezinte în imagini ceea ce el numește "Europa tribală". A mers prin 19 țări pentru a realiza acest proiect. Vestimentația variază de la o regiune la alta și chiar de la o localitate la alta. În satul românesc Corlata (județul Suceava), bărbații se deghizează în cerbi pentru a imita o vânătoare pe ritmuri muzicale.

În Sardinia, printre animalele sacrificate se numără capre, cerbi, mistreți sau urși.

În Austria, o creatură în aparență diabolică, Krampus, îi pedepsește pe copiii răi, în contradicție cu Sfântul Nicolae, care îi răsplătește pe cei buni.

Când Sfântul Nicolas vizitează satele din Vysocina, **Republica Cehă**, îl acompaniază o ființă deghizată în Smrt (Moartea), a cărei coasă îi atinge pe păcătoși. Tot în Republica Cehă, în localitatea Nedasov, demonii se adună la procesiunea Sfântului Nicolae pentru a-i speria pe copiii care nu au fost cuminiți.

În Scoția, Burryman este împodobit cu mii de flori de ciulini. Persoana care interpretează acest rol în sărbătoarea anuală din Queensferry, Ferry Fair, trebuie să adune ea însăși ciulinii. Odată îmbrăcat, cel în cauză merge prin oraș urându-le noroc celor care-i dau bani și whisky.

În Germania, în ajunul Crăciunului, Pelzmartle apare în orașul Bad Herrenalb cu Christkind (copilul Iisus) pentru a-i certa pe copiii obraznici și a-i bate cu un par. Costumul de baie se coase după ce se pune pe corp.

Obiceiuri si traditii spaniole

Fiecare țară are obiceiurile și tradițiile sale care o fac unică, iar în Spania, unde există influențe din Europa, Africa și Marea Mediterană, aceste obiceiuri sunt destul de variate și diferite de restul țărilor occidentale.

. Și dacă, în calitate de călător, doriți să aflați mai multe despre această țară fantastică, aici vom vorbi despre unele dintre obiceiurile și tradițiile Spaniei

Flamenco

Dacă există un lucru clar, este că flamenco se numără printre cele mai cunoscute obiceiuri din Spania la nivel mondial. Dacă sunteți fascinat de acest ritm magic, ar trebui să știți că acesta își are originea în Andaluzia, datorită unui amestec cultural între băștinași, evrei, arabi și țigani, în jurul secolului XVIII, ceva ce nu se știe cu siguranță, pentru că nu se poate vorbi despre un început, mai

degrabă ar fi o dezvoltare progresivă a acestui amestec cultural. originea în Andaluzia, datorită unui amestec cultural între băștinași, evrei, arabi și țigani, în jurul secolului XVIII, ceva ce nu se știe cu siguranță, pentru că nu se poate vorbi despre un început, mai degrabă ar fi o dezvoltare progresivă a acestui amestec cultural.

În plus, este important să clarificăm că flamenco nu este folclor, este o expresie artistică care se împarte între a cânta, a cânta la chitară și a dansa, care este în mare parte improvizată, ceea ce necesită multă practică și experiență. Astăzi, flamenco este considerat un patrimoniu cultural al umanității de către UNESCO.

Coride

Dintre obiceiurile culturii spaniole, coridele sunt printre cele mai vechi, cunoscute și care provoacă în prezent cea mai mare controversă în rândul spaniolilor. Lupta cu tauri este un sport, care este împărțit în trei acte și implica participarea toreadorului, a banderilierului și a picadorului, care caută să omoare un taur într-un anumit mod. Acest lucru are loc într-o arenă de tauri și este de obicei organizat în timpul unui festival local.

Această tradiție spaniolă se epuizează treptat fără adepți, deoarece de câțiva ani a fost puternic criticată, chiar și coridele sunt interzise în Catalonia, în Insulele Canare orice tip de coridă

a fost interzis și în Insulele Baleare se pot face numai fără a afecta animalul.

San Fermin

Există nenumărate festivitati tipice spaniole, dar, fără îndoială, una dintre cele mai emblematice și mai izbitoare pentru turiști este cea organizata în cinstea Sfântului San Fermin. Aceasta are loc la Pamplona între 6 și 14 iulie. În aceste zile străzile orașului sunt pline de oameni, muzică și băuturi, în plus, îmbrăcămintea tipică constă într-un costum alb, o canetă roșie în talie și o eșarfă de aceeași culoare legată la gât.

Dar, fără îndoială, practica culturală preferată este cursa cu taur, în timpul căreia în fiecare zi, la 8 dimineața, mai mulți tauri sunt eliberați pe străzile orașului.

La Tomatina

La Tomatina este un festival care se desfășoară în orașul valencian Buñol, în estul Spaniei, la 30 de kilometri de Marea Mediterană. Acest eveniment are loc în ultima zi de miercuri din luna august. Persoanele care i-au parte la această sărbătoare aruncă cu roșii și participă la o luptă a cărei singură menire este distracția, comercianții acoperă ferestrele magazinelor, iar pe străzi au loc defilări și seara focuri de artificii.

3.-SCHELETELE A TREI GENERAȚII DE AMAZOANE, DESCOPERITE ÎNTR-UN MORMÂNT UNIC, ÎN RUSIA

Scheletele a patru amazoane din trei generații au fost descoperite într-un același mormânt, la un sit arheologic din regiunea Voroneh, Rusia, unde se află un cimitir străvechi, Devitsa V. Femeile războinice au fost îngropate cu bijuterii și arme.

Institutul de arheologie al Academiei Ruse de Științe a transmis că a excavat un mormânt în care se aflau patru femei de vârste diferite: o adolescentă de 12, 13 ani, două tinere femei – una între 20 și 29 de ani, respectiv între 25 și 35 de ani – și o femeie mai în vârstă având între 45 și 50 de ani.

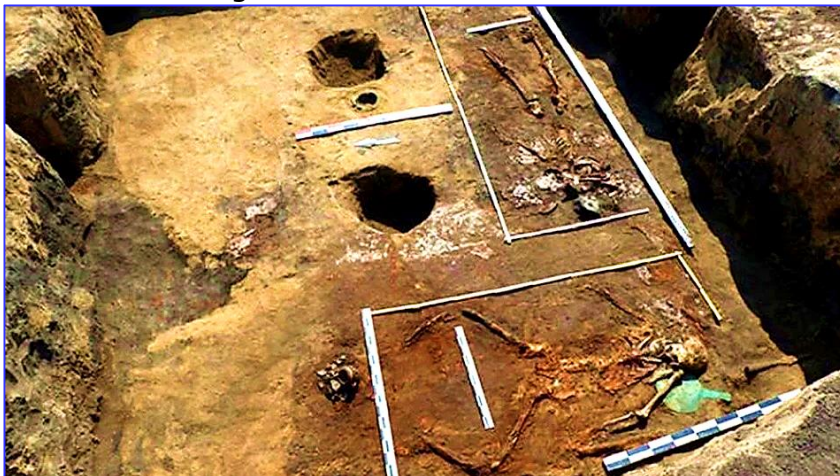
Amazoanele erau femei războinice din triburi nomade scite care au trăit în Siberia între 200 și 900 î.Hr.

Cecetătorii estimează că mormântul datează din secolul 4 î.Hr după obiectele găsite alături de schelete.

Adolescenta și una dintre femeile tinere au fost îngropate cu vârfuri de săgeți, cârlige în formă de pasăre, hamuri, cuțite de fier, oase de animale, vase turnate și vase lăcuite de culoare neagră. Partea lor de mormânt arăta răscolită de jefuitorii din

vechime, în timp ce locurile celorlalte femei au rămas neatrinse, scheletele fiind așezate pe paturi de scânduri acoperite de iarbă.

Femeia tânără a fost îngropată ca o călăreață urmând între altele o tradiție de îngropăciune care presupunea tăierea tendoanelor. Sub umărul său stâng s-a găsit o oglindă de bronz, alături de două sulițe și o brățară de sticlă pe mâna stângă. Între picioarele sale erau așezate o vază lăcuită în negru și un ulcior cu o singură toartă.

Scheletul unei amazoane cu coif din aur FOTO archaeolog.ru

Femeia bătrână a constituit cea mai surprinzătoare descoperire – prin vârstă, în condițiile în care amazoanele aveau o speranță de viață între 30 și 35 de ani, dar și prin coiful ceremonial pe care îl avea pe cap. Mai mult, bijuteriile ei erau făcute dintr-un aliaj conținând argint, aramă, fier și aur în proporție mare, de până la 70 de sută. De regulă bijuteriile sciților nu conțin atât de mult aur.

Alături de ea s-au mai găsit un cuțit de fier învelit într-o țesătură și un vârf de săgeată bifurcat, un obiect rar.

Dintre toate obiectele, coiful este special, întrucât puține astfel de coifuri au fost descoperite cu ornamente rămase intacte.

Situl arheologic se află pe locul unui cimitir format din 19 movițițe pe care cercetătorii le studiază din 2010. Mormântul excavat recent este una dintre ele.

„Amazoanele sunt un fenomen obișnuit printre sciți; în ultimul deceniu echipa noastră a descoperit aproximativ 11 de morminte ale unor tinere femei războinice”, a spus Valerii Guliaev, coordonatorul Don Archaeological Expedition ce aparține de institutul arheologic al Academiei ruse de Științe.

Acesta a spus că amazoanele au fost înmormântate respectând aceleași rituri cu care erau îngropați bărbații.

Unde s-a aflat Ținutul Amazoanelor, femeile războinice care trăiau la malul Mării Negre

În Evul Mediu, secolele XIV-XV, circula în Apus o legendă mai puțin obișnuită despre un zid uriaș, numit al Amazoanelor, care a existat aproape de malul Mării Negre, în ținutul unde astăzi este Mangalia.

Militarul burgund Wallerand de Wawrin, care a ajuns în 1445 în zona unde astăzi este Mangalia, ținut numit de el „Panguala”, scria: „Pentesileea, regina amazoanelor a pus să îl clădească după ce Hercule și Tezeu au intrat pe furiș și s-au luptat cu Hipolita și Menalipa. Portul este ocrotit de un zid puternic, care înaintează în mare...și portul este între zid și țărm. În vremurile de demult, nimeni nu putea pătrunde de pe mare în Regatul Amazoanelor, care se numește acum Regatul Sciției, dacă nu pătrundea prin strâmtoarea dintre zid și țărm, care se întindea cam 20 de leghe franceze... Dar acum, acel zid este stricat și dărâmat în multe locuri și multe vase se zdrobesc acolo împinse de furtună”, aflăm din www.povestilemăriinegre.ro.

Amazoanele erau conduse de regina Orithya, mama viitoarei regine Penthesileea, care a ordonat ca armata de femei războinice să fie gata de luptă. Două tinere prințese, Hippolita și Menalippe nu au avut răbdare și au plecat la război înaintea oștirii, dornice de răzbunare. Au dat chiar peste Heracles și Tezeu. Au reușit să îi dărâme de pe cai și au fost foarte aproape să îi învingă. Au căzut în cele din urmă prizoniere iar cei doi eroi s-au îndrăgostit de ele. Regina Orithya a cerut atunci pace, încercând să își elibereze fetele. Menalippe a scăpat dar Tezeu nu a vrut să renunțe la Hippolita și a cerut-o de soție. Regina a acceptat, pacea s-a încheiat iar grecii au plecat înapoi în Atica lor. Se spune că după moartea Orithiei, noua regină, fiica ei Penthesileea a ordonat ridicarea Zidului Amazoanelor, pentru ca pe viitor, în Țara Fiicelor lui Ares să nu mai poată veni invadatori așa cum făcuseră grecii... Cu timpul, amazoanele s-au retras spre Nordul Pontului Euxin, unde se spune că s-au însoțit cu sciții și i-au născut pe sarmați. În vestul Mării Negre, de pe urma lor a rămas Mitul acestui Zid de la Mangalia.

Cine erau amazoanele?

Autorul antic Hellanicus din Lesbos, care a trăit în secolul V î. Hr., a susținut că amazoanele erau femei războinice care își

tăiau unul dintre sâni pentru a putea arunca mai bine sulițele sau a trage cu arcul. Scrierile sale nu au fundament istoric, iar în nicio operă artistică din Antichitate, amazoanele nu au fost înfățișate cu sâni tăiați. Există însă mai multe mărturii din Antichitate despre triburi unde femeile erau mutilate de la o vârstă fragedă pentru a căpăta forță și îndemănare. „Femeile sarmaților n-au sânul drept. În copilărie, când sunt încă foarte mici, mamele lor înroșesc în foc un instrument de aramă făcut pentru scopul acesta, îl pun la sânul lor drept și îl ard. Astfel acesta își pierde puterea de a crește, transmitând umărului și brațului drept toată tăria și vloga”, informa celebrul medic Hipocrate.

„Ca să fie mai îndemănatic, îndată ce nasc li se arde sânul drept. De aceea pieptul lor devine ca la bărbați, iar mâna nu e stânjenită, când o întind ca să lovească”, scria un alt autor antic, Pomponius Mela. Una dintre teoriile sprijinite științific în secolul XX este că numele amazoanelor provine din termenul iranian vechi ha-mazan, ce însemna războinic.

4.- LEGENDA LUI TECHIR, TURCUL CARE A DAT NUMELE VESTITEI LOCALITĂȚI BALNEARE DIN DOBROGEA

Cea mai vestită stațiune balneară de la malul Mării Negre și din România poartă numele unui turc. Se spune că acesta era orb și, după ce a intrat în lac pentru a-și salva măgărușul, s-a însănătoșit.

Legenda spune că Techir, un bătrân olog și orb, care călătorea pe un măgar, a ajuns pe malul lacului care azi îi

poartă numele și a rămas împotmolit în mâl. Mult timp s-ar fi chinuit turcul să iasă din nămol, însă când a reușit să scape, a întrezărit o geană de lumină, iar picioarele i-au dat ascultare. Acesta este și motivul pentru care bătrânul turc îi așteaptă, nemîșcat, sub forma unei statui, pe cei care cred în minuni, în mijlocul localității Techirghiol.

În secolul al XIX-lea, Techirghiol avea puțin peste 1.000 de locuitori. Bolnavii veneau în număr mic în timpul verii, întrucât nu erau decât locuințele sătenilor unde să poată trage. Unii stăteau pur și simplu la marginea lacului, încercând să se vindece miraculos. „Ghiolul este doctorul nostru”, se spunea la acele vremuri, localnicii recurgând la apa și nămolul lacului pentru a se tămădui de diferite boli de piele sau umflături ale încheieturilor.

Azil pentru copii bolnavi

În anul 1893, C.G. Herbert, șeful economatului CF din Dobrogea, a vizitat Techirghiolul încurajat de nenumăratele aprecieri ale zonei. După ce s-a convins, a luat legătura cu inginerul I. Romniceanu, directorul Eforia Spitalelor Civile din București, o organizație care administra spitalele din Muntenia și Moldova. Împreună s-au hotărât să cumpere un teren și să înființeze un azil pentru copiii bolnavi care în fiecare vară erau duși la Eforia Spitalelor din Lacul Sărat.

Primele analize ale apei lacului au fost făcute de doctorul Alfons Saligny, fratele inginerului Anghel Saligny, și de M. Georgescu. În același an a fost lansat proiectul clădirii spitalului Eforiei Civile. Lucrările la stabiliment au durat cinci ani.

În acest răstimp, medicii N.Chernbach și Sadoveanu au făcut primele rapoarte cu privire la efectele miraculoase ale băilor de Techirghiol asupra scrofulozei (boală cronică de natură tuberculoasă), limfatismului, reumatismului și asupra manifestărilor tuberculozei.

Primul sanatoriu al Eforiei

Data de 26 octombrie 1894 marchează primul pas pentru construirea stațiunii balneare din preajma lacului. Pe baza Legii privind înstrăinarea bunurilor statului, Ministerul Agriculturii și Domeniilor a vândut 100 de hectare de teren societății de binefacere Eforia Spitalelor Civile din București. Pe acest loc s-a ridicat primul sanatoriu al Eforiei, aflăm din monografia orașului scrisă de Aurelia și Ștefan Lăpușan. Spitalul maritim era compus din două săli mari pentru scrofuloși și patru rezerve, dependințele, sala de mese și camera personalului.

Hagi Pandele a fost unul dintre primii proprietari de terenuri la Techirghiol. Om întreprinzător, a amenajat în vara anului 1891 un grajd vechi al proprietății sale cârpit cu pământ și împărțit în odăi.

Peste zece ani se păstrau încă urmele primei destinații a stabilimentului: „un cazan vechi de rufe și niște pirostrie ce constituiau așa-zisa instalație tehnică pentru băile calde”.

Ulterior, el a parcelat moșia și a început să vândă locuri de casă încurajând astfel construirea de noi locuințe și stabilimente. În 1894, mai mulți soldați din Divizia Dobrogeana, bolnavi de reumatism și boli de piele, au venit și au făcut băi în lac. Autoritățile locale militare au decis atunci să trimită regulat soldați la Techirghiol. În anii 1895, 1898, 1899, în corturi și barăci de scândură, soldații au făcut băi de namol. Mai târziu, nămolul a fost transportat la Spitalul Militar din Constanța, lucru mai puțin costisitor pentru autorități.

5.- CINE ERAU ȘI CUM TRĂIAU VIKINGII, ÎNFIORĂTORII STĂPÂNI AI MĂRILOR?

Este greu de dat un răspuns clar întrebărilor legate de civilizația vikingă întrucât majoritatea surselor scrise din vremea vikingilor sunt puțin concludente. Cu excepția câtorva inscripții runice greu de descifrat nu avem la dispoziție decât surse din spațiul cultural central-european, bizantin sau arab, care într-adevăr oferă o imagine relativ precisă despre marile raiduri vikinge, dar destul de puține date referitoare la aspectele culturale și politice caracteristice civilizației lor.

În Scandinavia limba latină devine cunoscută odată cu creștinarea care are loc în secolul al 11-lea, premise pentru dezvoltarea unei istoriografii proprii care înflorește în secolele următoare și în care predecesorii sunt ridicați adesea la rang de eroi. Profesorul de scandinavistică din Bonn Rudolf Simek vorbește chiar despre dezvoltarea unui 'Wikingermýthos', mitul Viking care s-a perpetuat până astăzi. În general ni-i reprezentăm că pe niște războinici de temut, cu coifuri încornorate și săbii grele, niște războinici solizi și mândri care se desfătă după lupte însângertate cu râuri de mied și mese copioase. Mergând de la imagistică bogată dar stereotipică din cinematografie, festivalurile tematice de tipul "Zilele vikinge" din Schleswig, benzile desenate ce-l au că protagoniste pe Wickie, până la instrumentalizările național-socialiste, constatăm că este dificil să ieșim din acest imaginar colectiv pentru a contsruir o reprezentare diferențiată a vikingilor, care să corespundă mcar parțial realității istorice.

Războinici și călători

Principalul leagăn de civilizație este desigur Scandinavia, unde se practică agricultura în areale mai ferrite și pe lângă fiorduri. Casele sunt dispersate, între ele dezvoltându-se mici terenuri agricole. Orașele apar că rezultat al activităților comerciale, deși sunt puține deoarece comunitățile sătești preferă economia închisă, autarhică. Pentru că există pericolul că aceste orașe să fie predate, necesitau o localizare favorabilă, de pildă Birka, ridicat pe o insulă în Mälarsee, Suedia, sau Haithabu al capătul unui braț maritim în Schleswig-Holstein, multă vreme cel mai important nod comercial din Europa de nord.

Vikingii domină nordul European între 800 și 1050, angajându-se într-o migrație ale cărei motive sunt în continuare subiect de dezbatere. Cel mai probabil este vorba despre o epuizare a resurselor solului, o extindere a comerțului (vikingii suedezi urmărearsc cursul râurilor din zona rusă, atingând chiar și Bizanțul, făcând schimb de piei, dinți de morskă și pene pe articole deluxe precum mătase, aur sau vin, întemeind așezări precum Novgorod la gurile râurilor), dar și expedițiile de prădă. Câteodată este invocate chiar și o migrație târzie a popoarelor, dar oricum ar fi, vikingii ajung să străbată în lung și-n lat apropiere toată lumea cunoscută de atunci.

Vikingii iau în stăpânire Insulele Faeroe ocupate atunci de călugări irlandezi, apoi ocupă și Islanda din cauza suprapopulării

Norvegiei (istoria colonizării o găsim în "Cartea Islandei" scrisă de Ari Thorgilsson). Spre deosebire de Norvegia în Islanda nu are reședința un rege, ci guvernarea se face prin Althing, un fel de adunare legislativă care se întrunește din 930, ale cărei colecții de legi sunt transpuse în scris în 1118. Vechea 'republică' islandeză își păstrează independența până în 1262, când se supune regelui Norvegiei. Și introducerea creștinismului în insulă se decide tot în Althing, dar obiceiurile păgâne precum consumul cărnii de cal sau sacrificiul către zeii din vechime se păstrează. Sfârșitul erei vikinge este asociat înscăunării primului episcop în 1056. Colonizarea Groenlandei este pusă pe seama lui Eric cel Roșu, care o explorează doi ani și găsește în nord întinderi verzi și roditoare. În 985 pleacă 25 de corăbii în direcția insulei, dar doar 14 ajung la destinație. Colonia are drept centru curtea lui Eric de la Bratahlid lângă Eiriksford.

În ceea ce privește colonizarea Lumii Noi, "Istoria arhiepiscopilor de Hamburg", terminată de către cărturarul german Adam din Bremen în anul 1075, prezintă în cartea a patra, intitulată „Descrierea insulelor din nord”, colonizarea de către vikingi a pământurilor din Lumea Nouă. El a cules aceste informații de la curtea daneză în anul 1060, fiindu-i povestite de către regele Svein al II-lea Estridsson (1047-1074), nepotul regelui Canut cel Mare. Alte surse, "Analele islandeze" (1121-1127) consemnează următoarele: La sud de Groenlanda se află Hellulanda și apoi Marklanda (sau Țară împădurită, America de Nord) și, nu departe de acolo, Vinlanda. Tragem concluzia că islandezii erau foarte siguri pe sursele diverselor Sagas și că știau desigur de existența Vinlandei, cu mult înainte de informația lui Adam din Bremen. Este povestea descoperirii Peninsulei Labrador, o țară situată la sud-vest de Groenlanda. "Saga groenlandezilor" ne trimite pe urmele primilor coloniști scandinavi de origine norvegiană. Un anume Bjarni Herjolfsson obișnuia, că împreună cu tatăl sau să-și petreacă iernile în Norvegia și Islanda, în zonele sudice cu un climat mai blând. Dar într-o iarnă, tatăl său este nevoit să plece în Groenlanda, însoțit de Eric cel Roșu. Bjarni, porneste pe urmele tatălui, însă vânturi puternice din Nord și cețuri dense i-au făcut pe membrii echipajului să se îndeparteze de ruta inițială spre Nord, iar când s-a făcut senin, au descoperit alte ținuturi diferite. Leif Eriksson, fiul lui Eric cel Roșu, curios din fire, reface traseul lui Bjarni și explorează ținuturile noi. Era primul european ajuns în Lumea Nouă. În anul 793, în Cronică anglo-saxonă este menționat

primul atac viking asupra Britaniei, la mânăstirea Lindisfarne. Totuși, este știut că până atunci vikingii deja se stabiliseră în Orkney și Shetland, și probabil că avuseseră loc și alte multe raiduri înainte de această prima menționare. De asemenea, cronicile arată că primul atac viking asupra insulei Iona a avut loc în 794. Sosirea vikingilor a tulburat grav ordinea politică și socială a Britaniei și a Irlandei. Victoria lui Alfred cel Mare de la Edington din 878 a avut o importanță considerabilă, cu toate că, Northumbria se destrămasese deja în regatul Bernicie și un regat viking, Mercia, de asemenea se divizase și Anglia de Est își încetase existența ca regat anglo-saxon, iar numeroase regate ale irlandezilor, ale scoților și ale pictilor avuseseră aproximativ aceeași soartă. În nordul Britaniei, apărarea în fața vikingilor a fost motivul pentru care a fost întemeiat regatul Albă, cunoscut mai târziu sub numele de regatul Scoției. După nenumărate raiduri, vikingii au început să se stabilească în Anglia. O importantă zonă controlată de către vikingi erau împrejurimile orașului York, vikingii numindu-l Jorvik. Așezările daneze din estul Angliei, zonă numită la vremea respectivă Danelaw și cele norvegiene din nordul Scoției și Irlanda au avut un impact îndeajuns de semnificativ pentru a lăsa o anumită amprentă asupra limbii engleze; multe dintre cuvintele de bază ale limbii engleze moderne sunt derivate din scandinavă veche; de asemenea, multe dintre toponimele din Anglia, care fuseseră așezări daneze sau norvegiene și-au păstrat numele de origine scandinavă, ca exemplu, Sutherland.

Invaziile în direcția estică au fost opera suedezilor-care din secolul al VIII-lea era un stat unitar și puternic-cunoscuți sub numele de varegi. Suedezii fac parte din categoria negustorilor și exploratorilor și pot fi întâlniți încă din secolul al VI-lea pe coasta estică a Balticii. De acolo ei urcă cursul fluviilor și lacurilor Câmpiei Ruse, ducându-și bărcile pe interfluvii, până la Nipru și Marea Neagră, schimbând aici sclavi și blănuri pe produse orientale, servind uneori și ca mercenari în favoarea bizantinilor și a locuitorilor orașelor slave presărate în drumul lor: Novgorod, Smolensk, Kiev. Drumul varegilor din Scandinavia spre Constantinopol ("Drumul mare de la varegi la greci") trecea prin golful finic, pe Neva, lacul Ladoga, Volhov, lacul Ilmen, râul Lovat, mai departe pe Nipru până la Marea Neagră. Tradițiile lor afirmă că fondatorii orașelor-state sau cnezate Novgorod și Kiev (862) au fost scandinavi dintre cei care se numeau varegi sau 'rus' conduși de Rurik.

Societatea vikingă

În genere societatea era împărțită în trei clase. Cea mai de sus o alcătuiau Jarl, urmași de karl și de thrall. O veche poezie mitologică, Rigsthula, atribuie originea lor zeului Heimdall, poezie păstrată în Edda lui Snorri. Pe scurt, zeul se întrupează într-un om pe nume Rig și vizitează trei cupluri, care vor da naștere claselor. În cadrul clasei așa-numiților 'oameni liberi' se aflau și cei mai privilegiați, Goden, cel puțin în Islanda. Fiecărui district în care era împărțită îi corespundea un Gode, care se îngrijea de treburile administrative și organizatorice. Mai mult, dispunea și de funcții preoțești. Proprietarii de pământ reprezentați de Gode se împărțeau în funcție de bogăție și de mărimea proprietății, se bucurau de multe privilegii legislative, având dreptul de a purta arme și de a-și exprima opinia în adunare. Comercianții aveau același statut ca și proprietarii obișnuiți, deși practic nu dețineau bunuri imobile. De menționat ar fi și baza de sclavi destul de dezvoltată, sclavi cu statut de proprietate mobilă, fără niciun fel de drepturi și de o importanță comercială deosebită, mulți provenind din zona slavă și cea occidentală, unde vikingii conduceau raiduri constante. În afara societății îi enumerăm pe cerșetori, pelerini, vrăjitori și profetese.

Restructurările care au avut loc în cadrul societății vikinge până în secolul al IX-lea au determinat accentuarea tensiunilor și conflictelor în cadrul acesteia. Este de remarcat că denumirea adunării poporului-thing-, forul social suprem în comunitățile vikinge, vine de la un cuvânt care înseamnă judecată, funcția sa principală fiind mai ales de instanță judecătorească superioară. Din thing făceau parte toți bărbații liberi în stare să poarte arme. Paralel a existat și un sfat al nobilimii ce a avut în prima fază a democrației militare, atribuții destul de restrânse, dar care, pe măsură ce această categorie socială și-a extins puterea, s-a suprapus tot mai mult autorității thing-ului. Într-o societate cu o stratificare socială și cu așezări răzlețe este de așteptat să nu întâlnim un sistem de legi aplicabil uniform întregii regiuni, ci mai degrabă o serie de aspecte zonale și regionale ale unor structuri legislative comune, derivate din religia comună întregii populații ce locuia în Peninsula Scandinavică. Sistemul de legi care guverna această societate ne este cunoscut mai ales din colecțiile de coduri de mai târziu și în general putem presupune o schemă general răspândită pe baza unui schelet comun,

diferențierile fiind date de partea procedurală sau de nivelul pedepselor acordate.

Religia vikingă

Panteonul zeilor în religia scandinavilor era populat de zeități antropomorfe, fiecare cu propriul său simbol, fiind divizați în două grupuri distincte: 'Asenii', zeii aristocrației războinicilor și 'Wanii', divinitățile agricultorilor și păstorilor, ai fecundității și fertilității, protectorii păcii și ai bogăției. Zeul suprem al tuturor germanilor, regele Asenilor, era Odin/Wotan, având ca simbol o sulită; la origine zeul furtunilor, Odin era în primul rând zeul furiei războinice, înconjurat de ceata sa formată din luptătorii cei mai aprigi și era singura divinitate căreia i se aduceau sacrificii umane.. Tot el stabilea care dintre războinici vor fi conduși de fecioarele războinice ("walkirii") în Walhalla-locul celor căzuți pe câmpul de luptă. Al doilea zeu, foarte popular, era Thor, zeu al tunetului și al furtunii aducătoare de ploaie binefăcătoare recoltelor, reprezentat cu un ciocan, uneori în asociație cu un topor. Alături de aceste zeități panteonul era completat de numeroși alți zei principali (Freya, zeița fertilității, Loki, zeul focului, s.a.) și secundari.

În ceea ce privește concepția nordică asupra lumii, avem ca principală sursă de referință "Völuspá" (Profeția clarvăzătoarei), în care profetesa îi dezvăluie lui Odin devenirea și sfârșitul lumii. Cea mai veche versiune a cântului provine din Codex Regius, secolul al 13-lea, dar se estimează că datează cel puțin cu două secole mai devreme. Deși infiltrate cu elemente creștine, poemul se adresează totuși prin conținut unor oameni de formație păgână clară. Alte lucrări ce pot fi încadrate tot în scrieri cosmogonice sunt "Cântecul lui Grimnir", Grimnismal, "Cântecul lui Vafthrudnir", Vafthrudnirsmal, și poeme conținute în Snorra-Edda precum Gylfaginning.

În cosmogonia nordică există la început doar un gol uriaș:Ginnungagap. În sud întâlnim însă Muspellsheim, strălucirea și căldura, un loc infernal dominat de uriașul Surtr. La polul opus întâlnim Niflheim, întunericul și frigul, din centrul căruia izvorăște Hvergelmir, care-și varsă apele în Ginnungagap. Acolo apele îngheață și se topesc, procesul rezultând în nașterea uriașului Ymir. Din brațele uriașului hermafrodit iau naștere prima femeie și primul bărbat. Uriașul se hrănește cu laptele vacii Audhumbla, care linge promoroaca de pe pietre și astfel se naște o altă creatură, Buri, părintele zeilor. Buri are un fiu, Borr, care se însoară cu Bestla, fiica uriașului Bolthorn și are cu

aceasta trei copii: Odin, Villi și Ve, primii zei. Aceștia îlucid pe Ymir și îneacă în sângele său pe ceilalți uriași, mai puțin pe Bergelmir, care întemeiază noul neam al uriașilor. Cei trei cară trupul uriașului în Ginnungagap și făuresc pământul din el, din sângele său mările și din oasele sale munții. Odin, Villi și Ve creează din două buturugi pe primii oameni care să populeze pământul denumit Midgard: Askr și Embla.

Ca acte de cult scandinavii cunoșteau rugăciunile, formulele magice cântate (baldr), ofrandele și sacrificiile sângeroase. Practicau toate felurile de magie; îndeosebi magia imitativă era la baza riturilor de fecunditate și fertilitate. Ospățul ritual era momentul religios esențial al ceremoniei sacrificiului: Toți cei care luau parte se credea că absorb și asimilează misterioasa influență divină de care era pătrunsă carnea animalului sacrificat.

6.- CIVILIZAȚIA MINOICĂ

Civilizația minoică a fost o civilizație din epoca bronzului care a apărut pe insula Creta și înflorit din aproximativ secolul al XXVII-lea î.Hr. până în secolul al XV-lea î.Hr.. A fost redescoperită la începutul secolului datorită activității arheologului britanic Arthur Evans. Will Durant face referire la civilizația minoică ca „prima verigă din lanțul european”. Se consideră că primii locuitori ai Cretei au venit pe insulă acum cca. 128.000 ani, în timpul paleoliticului mijlociu. Cu toate acestea, până la începutul mileniului al V-lea î.Hr. nu au existat semnele unei agriculturi avansate.

Apariția acestei civilizații și perioadele de bruscă înflorire întrerupte de cataclisme rămân un mister.

Termenul minoic provine de la numele regelui legendar cretan Minos și a fost folosit pentru prima dată de arheologul englez Arthur Evans.

Generalități

Cea mai timpurie civilizație europeană de nivel înalt, civilizația minoică, a luat naștere în bazinul oriental al Mării Mediterane, pe insula Creta. După declinul civilizației minoice, locul în acest spațiu i-a fost luat de cultura miceniană, reprezentată de ahei, care au fost primii indo-europeni ce au ocupat Creta.

Cadrul geografic

Insula Creta este situată în extremitatea sudică a Mării Egee, mare împânzită de insule și situată între Grecia și Asia

Mică. Insula are un sol relativ fertil, mai ales în câmpia Mesarei, posedă zăcăminte de cupru, un element indispensabil civilizațiilor din epoca bronzului și este larg deschisă spre Mediterană, Grecia, Insulele Egeene, Orientul Mijlociu și Egipt. Este posibil ca civilizația minoică să fi fost rezultatul unei dezvoltări interne, dar este foarte probabil ca ea să fi fost stimulată de legăturile comerciale și culturale cu Asia Mică și, în măsură mai mică, cu Egiptul.

Potrivit lui Homer, în Creta existau 90 de orașe. Cele mai importante erau: Cnossos, care controla partea de nord a insulei, Faistos, care controla partea de sud a insulei, Malia, care controla partea central-estică, Kato Zacros, care controla extremitatea de est și Chania, care controla partea de vest a insulei.

Creta avea în jurul anului 1950 î.Hr. palate splendide, orașe mari și prospere, acestea fiind probabil rezultatul atât al producției pe scară mare a uleiului de măsline și a vinurilor, cât și ca urmare a comerțului practicat intens în zona de răsărit a Mării Mediterane.

Cronologie și istorie

Minoicii erau un popor de origine ne-indo-europeană, fiind înrudiți probabil cu populațiile din Anatolia. Cea mai veche dovadă a prezenței umane pe insula Creta datează din anul 7000 î.Hr., reprezentând rămășițele unei comunități agricole neolitice preceramice.

Grecii au păstrat în secolele ulterioare memoria grandorii minoice, dar istoria acestei civilizații este învăluită în legendă. Conform celei mai cunoscute dintre ele, orașul elen Atena trimitea regelui cretan Minos în fiecare an, drept tribut, tineri și fecioare, aceștia fiind sacrificați Minotaurului, monstrul jumătate om, jumătate taur, din adâncul labirintului. În cele din urmă, eroul atenian Tezeu omoară bestia și reușește să scape din labirint. Datorită legendei, adjectivul „minoic”, derivat din numele Minos, este folosit în expresia „civilizația minoică”, sinonim pentru „civilizația cretană”.

Acest mit (al Minotaurului) provine probabil de la realitatea sacrificării taurilor. Singurii expuși pericolului erau acrobații, antrenați să execute salturi peste tauri, prinzându-se de coamele acestora. Frescele viu colorate, pictate pe pereții palatului de la Cnossos, sugerează faptul că membrii societății minoice erau optimiști, relaxați și iubitori ai plăcerilor vieții. Se pare că populația era pașnică și se simțea în siguranță, deoarece

palatele și orașele nu erau fortificate și secole de-a rândul soldații nu au purtat armuri.

Perioada veche (2700-2000 î.Hr.)

După o dezvoltare mai puțin spectaculoasă în epoca neolitică, insula Creta a devenit o zonă de mare înflorire a civilizației, odată cu începutul epocii bronzului în jurul anului 2700 î.Hr. Civilizația minoică atinge maxima ei înflorire la jumătatea mileniului al III-lea î.Hr. (în jurul anului 2500 î.Hr.[5]), când a crescut brusc nivelul de prosperitate al comunităților rurale, ca și cel al producției artisanale, reprezentată de obiectele de lux din piatră și metal față de fondul tradițional de utilaj litit în aria agro-pastorală a insulei.

Vas minoic decorat cu motivul securii duble

S-au detașat elementele unei civilizații protourbane și a unor grupuri sociale privilegiate, dispersate în mai multe centre de autoritate incipientă care explica diferențele regionale multiple ale acestui orizont. Tehnicile metalurgice originare din Ciclade au influențat metalurgia bronzului cretan și și-au făcut simțită influența până în nordul Greciei continentale. Obiectele din argilă și marmură s-a răspândit în afara sferei de influență.

Tehnicile metalurgice originare din Ciclade au influențat metalurgia bronzului cretan și și-au făcut simțită influența până în nordul Greciei continentale. Obiectele din argilă și marmură s-a răspândit în afara sferei de influență. Așezările, deși erau lipsite de fortificații, marcau un stadiu protourban caracteristic epocii bronzului.

S-au păstrat, din acea perioadă, inscripții hieroglifice indigene pe sigilii și ceramică, dar acestea nu au putut fi încă descifrate. Tot de atunci datează și desenele votive reprezentând „secura dublă”, caracteristice religiei minoice.

Creta participă la un fenomen ce se va accentua în prima jumătate a mileniului al II-lea î.Hr., fiind integrată într-un amplu sistem de schimburi comerciale est-mediteraneene la care participă Egiptul, Cicladele și Asia Mică[6]

Perioada mijlocie (2000-1580 î.Hr.)

Ruinele palatului Malia Presupusul inel al lui Minos „La Parisienne”

Perioada mijlocie a început cu revolte sociale, pericole externe și migrații din Grecia continentală și Asia Mică. În acest timp, minoicii au început să stabilească colonii în Thera, Rodos, Melos și Kithira.

În jurul anului 2000 î.Hr., ca urmare a apariției unor formațiuni, s-a dezvoltat un nou sistem politic ce a fost stabilit în jurul unor persoane centrale cu autoritate concentrată - regii locali, suficient de puternici pentru a-și transmite din generație în generație puterea și pentru a și-o manifesta prin mari construcții monumentale. Exploatau aria rurală ce le era subordonată.

Tot în jurul anului 2000 î.Hr., apar și primele „palate”, indiciu sigur al ivirii unei noi și puternice puteri centrale care stăpâneau cel puțin trei așezări: Cnossos, Faistos și Malia.

Primele palate mari au fost înființate ca expresie a revoluției urbane și au funcționat ca centre de putere pentru comunități, fiind clădiri cu etaje și scări de piatră, cu intrări monumentale, portice și săli ceremoniale, cu depozite și arhive. Se atestă existența atelierelor meșteșugărești în interiorul palatelor, elemente ce sugerează o societate similară cu cele ale Orientului Apropiat, structurată ierarhic în jurul unor regi locali care stăpâneau cu titluri de suverani teritoriul formațiunii cretane. În raport cu restul claselor sociale și cu producătorii direcți, era o stare de dependență.

S-a dezvoltat o administrație birocratică, care a pătruns în societatea minoică. Distincțiile între clase a creat o ierarhie socială și a împărțit oamenii în nobili, țărani și sclavi. În jurul acestor centre politice și sacre, se grupează o aristocrația și o populație urbană formată din meșteșugari, negustori și mărunți funcționari. Micul centru urban de la Gournia, unde locuințele modeste și micile ateliere se aliniau de-a lungul unor străzi înguste și șerpuitoare, și cartierele de locuințe de la Mallia, atestau realitatea acestei cristalizări urbane încă din prima jumătate a mileniului al II-lea î.Hr.

În ciuda distrugerii bruște a palatelor, cu toate acestea, civilizația minoică a continuat să înflorească. Dezvoltându-se prelucrarea metalelor și producția ceramicii la roata olarului, se confirmă ponderea meșteșugurilor independente în economia unei societăți în care existau ocupații secundare și terțiare. Schimburile intense la distanță, ca și palatele, au jucat un rol tot mai important. Agricultură[8] a continuat să reprezinte domeniul prioritar al economiei. Apariția depozitelor de cereale și ulei în

interiorul complexelor palatiale atestă acumularea produselor și funcția redistributivă a monarhiei cretane.

După un început tumultuos, a urmat o perioadă pașnică și prosperă pentru minoicii care au continuat relațiile comerciale cu Egipt și Orientul Mijlociu. Au construit o rețea de drumuri asfaltate pentru a conecta centrele culturale importante. Această perioadă marchează, de asemenea, dezvoltarea unor așezări în afara palatelor și sfârșitul utilizării la scară largă a mormintele tholos.

Palatele au fost distruse în 1700 î.Hr. de către forțe necunoscute de istorici. Sunt speculații cum că au fost distruse fie de un cutremur puternic, fie de invadatori din afară.

Obiect din tezaurul de la Aegina

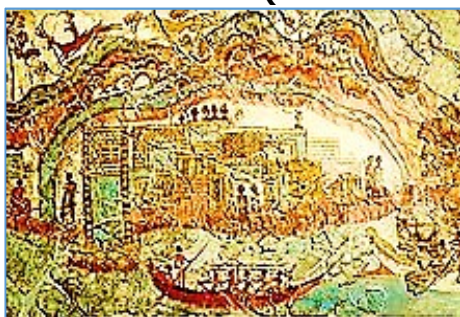

Albina de la Malia

„Stăpânul animalelor” și Pumnal din bronz din Malia

Perioada târzie (1580-1400 î.Hr.)

Fresca ce reprezintă portul orașului minoic Akrotiri

O pereche de coarne de taur decorează intrarea în palatul de la Cnossos

Palate mult mai spectaculoase au fost rapid reconstruite peste ruinele vechilor palate distruse. Este perioada când au fost construite palatele de la Cnossos[9], Faistos, Malia și Zakros. Orașele mici s-au dezvoltat în apropierea palatelor. Cei morți erau îngropați în pithoi și larnakes, de-a lungul unor camere tăiate în piatra și în mormintele subterane tholos.

Continuitatea este manifestată prin agricultură, meșteșug și forme de administrare reprezentate pe frescele palatului, de la arhitectură și pictură la religie și ceremonii până la elementele de bază ale sistemului palatual, caracterul centralizator și redistributiv al producției, existența unei administrații birocratice și a instrumentului său, scrierea silabică.

Frescă ce înfățișează doi copii goi, cu o curea și mănuși de box; cealaltă

Antilope Cnossos - Poarta de Nord

Suveranii locali ai palatelor de la Cnossos, Faistos sau Kato Zakro dispuneau de serviciile unor scribi specializați care înregistrau inventare de datorii, ofrande sau recesăminte pe capete de vite.

Obiecte din faianță

Ryhton și vase minoice

Inscripțiile "Linearului B" descoperite la Cnossos oferă imaginea reconstituirii societății și civilizației cretate în faza dominației aheene și asupra procesului istoric desfășurat în prima jumătate a mileniului al II-lea î.Hr.. Sistemul de scriere silabică numit de Evans ca "Linearul A" nu a putut fi încă descifrat. Pentru prima dată, apar locuințe numite ulterior vile, ce au apărut în mediul rural, și au fost modelate după palatele mari, cu facilități de depozitare, cult și ateliere de lucru.

Ele par a fi centre mai mici de putere departe de palate, fiind casele proprietarilor bogați.

În această perioadă apar evidențe al unor unități administrative și economice pe insulă, indicând faptul că Creta Minoică se afla la apogeu. Femeile jucau un rol puternic în societate, iar artefactele de aur, sulițele și sigiliile indică că exista o clasă superioară afluentă. Drumurile pavate au fost extinse pentru a conecta palatele și așezările majore, indicând activități de comerț extinse. Inscriptiile exprimă un contact strâns al Cretei cu Egiptul. În Grecia Continentală, autoritatea regilor locali au avut un aspect dominant războinic, în Creta lipsind însă cetățile fortificate, cât și mormintele unor șefi militari cu inventar specific. Regimul minoic era mai degrabă justițiar sau sarcerdotal decât militar.

Săritor peste taur

Turme, păstori, războinici, o fântână și un naufragiu reprezentate pe o frescă de la Akrotiri

Practicarea cultelor minoice era polarizată în sanctuarele naturale (grote, culmi muntoase, păduri sacre) și palate, care conțin spații deschise consacrate unor ceremonii și spectacole de caracter ritual, precum concursuri de gimnastică, dansuri, tauromahii etc. Apariția unor simboluri de suveranitate ca securea dublă (labrysul) și coarnele de taur stilizate conferau palatelor cretane prestigiu și sacralitate-elemente ce amintesc de legenda regalității justițiare a lui Minos.

Rolul comercial și politic al Cretei în lumea egeeană din prima jumătate a mileniului II î.Hr. a fost major. Întemeiată pe câteva elemente de origine diversă-abundența uneltelor de bronz și absența cositorului, legendele grecești despre Minos și deducțiile lui Tucidide cu privire la thalassokratia (stăpânirea)

cretană a mărilor, prezența obiectelor cretane, în numeroase puncte din mediterană și a cretanilor înșiși în inscripțiile și reprezentările egiptene, ipotezele despre existența unui imperiu cretan maritim n-au întârziat să apară. Apar obiecte cretane în Sicilia ce datează din secolele XVI-XV î.en. și în insulele Lipari ori sunt atestate ambasade cretane în Egipt, reprezentate pe frescele din timpul domniei lui Tutmes al III-lea; sau la Phylakopi din insulele Melos și Thera unde sunt monumentele minoice care atestă o prezență cretană efectivă în vreme ce numeroase elemente de civilizație minoică se regăsesc în Cipru, Cythera sau Rodos, precum și în Ugarit. În Peloponez sau în aria greacă continentală, influența cretană este pusă la îndoială.

Analiza uneltelor cretane din bronz dovedește că fabricarea acestora nu depindea de sursele de cositor care ar fi putut implica prezența navigatorilor din Creta în Spania sau în Britania, fapt ce contestă tradiția legendară; absența unor mărturii credibile de unitate politică a insulei; critică raționamentului analogic a lui Tucidide, care și-a imaginat un regat cretan după modelul dominației maritime a Atenei-toate acestea înlocuiesc certitudinile generațiilor anterioare.

Influența cretană a presupus o vastă circulație de bunuri, de idei și de oameni, o navigație frecventă și relativ sigură, un comerț activ și un sistem de raporturi stabil instituite, fiind o civilizație deschisă spre exterior care era familiarizată cu spațiul maritim. Prezența cretanilor ca factor activ în aria mediteraneeană a rămas un fapt de neconstatat.

Minoicii dețineau flote puternice ce concureau cu cele ale Greciei Continentale în comerțul maritim. Influența extinsă a micenienilor le-a permis acestora să pătrunda pe insula. Influența asupra culturii minoice este evidentiată de frescele găsite în palatele cretane din Thera, Melos, Kea și Rodos. Ocupația miceniană este atestată și prin intermediul inscripțiilor Linearului B.

Între 1627 și 1600 î.Hr. , vulcanul Thera a erupt în Santorini , distrugând insula și așezările minoice de acolo . Tsunami-ul gigant a distrus orașele de pe coastă , cum ar fi Palaikastro , care a fost complet inundat . Cnossos în sine a fost distrus de un alt cutremur în 1375 î.Hr. .

O schimbare culturală clară a început în Creta, în privința arhitecturii , stilului de scris și cultului.

Akrotiri

Crater vulcanic din Santorini

Din acest motiv , se crede că declinul civilizației minoice a fost datorat unei combinații de cutremure și războaie de conflict cu micenienii din Grecia continentală sau Egipt ,care și-a extins și dezvoltat comerțul în Marea Mediterană imediat.

Cu toate acestea , arheologii au ajuns să creadă că motivul căderii civilizației minoice a fost un conflict politic intern . Dovezile includ morminte de tip micenian numite " tholos " sau " morminte războinice " . Analiza recentă arată că oamenii îngropați în " morminte războinice " nu proveneau de pe continent , dar s-au născut și și-au trăit viața în Creta , sugerând o tranziție pașnică la societatea miceniană și nu o invazie.

Epoca post-palațială

Odată cu distrugerea palatelor asemănătoare celui de la Cnossos, puterea maritimă din Marea Egee a fost transferată Micenienilor. Deși Cnossos și Faistos rămâneau centre active de influență, nu mai acționau ca autoritate centrală a insulei. În timpul perioadei postpalațiale, partea de vest a Cretei a prosperat. Mai multe așezări importante s-au dezvoltat în Kasteli și Chania, în timp ce religia minoică începe să prezinte influențe din Grecia continentală.

O examinare arheologică indică faptul că în această perioadă, Micene a controlat Creta. Nume heladice ale unor zei precum Zeus încep să apară pe tablete, forme noi se dezvoltă în ceramică și apar pentru prima dată mormintele tholos boltite. Tabletele Linearului B, care au fost descoperite în timpul săpăturilor arheologice, au furnizat dovezi mai concrete ale acestei teorii.

Societate și cultură

Frescele cu femeile minoice din Cnossos

Minoicii au fost navigatori și comercianți profesioniști. Cultura lor, ulterioară anului 1700 î.Hr. începe să arăte un grad ridicat de organizare. Obiectele de fabricație minoică sugerează că au înființat o rețea comercială cu Grecia continentală (în special Micene), Cipru, Siria, Anatolia, Egipt, Mesopotamia și până în vest spre coasta Spaniei.

Comercializau ceramică, șofran, tămâie și piper, staniu și cupru din Cipru, folosite pentru a produce bronz, dar și produse de lux confecționate din aur și argint. Declinul civilizației minoice și declinul în utilizarea de instrumente din bronz în favoarea uneltelor din fier par să fie corelate.

Printz minoic cu crini și cunună de pene, basoreliev minoic din sec. XVI î.Hr

Minoicii purtau pânze și kilturi. Femeile purtau robe cu mâneci scurte și fuste cu volane stratificate. Hainele erau deschise la piept pentru a le expune sânii în timpul ocaziilor festive. Femeile aveau opțiunea de a purta un corset fără bretele montate. Pe haine aveau desenate modele simetrice și geometrice.

Religia minoică se axa pe zeiță de sex feminin. Femeile oficializau ritualurile și ceremoniile. Existența statuilor ce reprezintă preotese și frescele care prezentau bărbații și deopotrivă femei

ce participau în aceleași sporturi, cum ar fi săritura peste taur, i-au făcut pe arheologi să concluzioneze că bărbații și femeile erau egali din punct de vedere social. Moștenirea era pe linie maternă. Pe fresce, culoarea poate distinge sexul personajelor: pielea bărbaților era pictată într-o culoare brun-roșcată, iar la femei pielea era pictată în alb.

Limba și scrisul

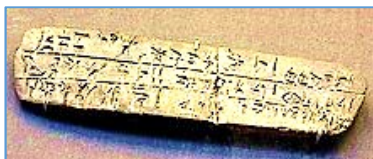
Concentrarea bogăției a jucat un rol important în structura societății.

Discul de la Phaistos din lut ars și imprimat cu hieroglife minoice datând din sec. XVII î.Hr.

Linearul A

Linearul B

Construcțiile cu multi-camere au fost descoperite chiar și în zonele sărace ale orașului, dezvăluind o egalitate socială și un sistem de distribuție egală a bogăției. Cunoștințele despre limba vorbită și scrisă a minoicilor sunt insuficiente și limitate, din cauza numărului mic de înregistrări găsite. Tăblițe de lut datând din jurul anului 3000 î.en au fost găsite cu diverse inscripții cretane, ce atestă utilizarea lor chiar dinainte. Pe două căni de lut din Cnossos s-au găsit resturi de cerneală. În Mesopotamia s-au găsit călimăre minoice cu forme zoomorfe.

Limba minoica este numită și "limba eteocretană", dar aceasta confundă limbajul scris din Linearul A cu limbajul euboean scris, derivat din alfabetul grecesc din Epoca Întunecată. Deși, limba eteocretană este considerată a fi limba descendentă a limbii minoice, nu există dovezi arheologice suficiente pentru a permite concluzii.

Cea mai veche scriere găsită în Creta este cretana hieroglifică. Nu se știe dacă această limbă era minoică, dar originea sa este încă un subiect de dezbatere. Hieroglifile sunt adesea asociate cu cele egiptene, dar sunt similare și cu tipurile de scriere din regiunea Mesopotamiei. Hieroglifile au intrat în uz din perioada Veche, fiind utilizate în același timp cu Linearul A dezvoltat din secolul al XVIII-lea î.Hr. Hieroglifile au dispărut la un moment dat în timpul secolului al XVII-lea î.Hr.

În perioada miceniană, Linearul A fost înlocuit de Linearul B, înregistrând o versiune foarte arhaică al limbii grecești. Linearul B a fost descifrat cu succes de către Michael Ventris în 1952, dar scrierile anterioare rămân încă nedescifrate. Pe inscripțiile Linearului B sunt consemnate stocurile de produse și obiecte religioase asociate cu un anume cult. Fiindcă cele mai multe dintre aceste inscripții sunt înregistrări economice concise, traducerea limbii minoice rămâne o provocare. Inscripțiile

acestora în linearul B sunt similare primelor scrieri în limba greacă, ceea ce a susținut prezumția că la vremea aceea Creta căzuse sub ocupația războinicilor veniți din peninsula Pelopones (Grecia), ca aheii sau micenienii.

Arta

Colecția de artă minoică se află în muzeul de la Heraklion, în apropiere de Cnossos, pe litoralul nordic al Cretei. Prin intermediul resturilor de ceramică ale culturii materiale, arheologii au definit cele trei faze ale culturii minoice (EM, MM, LM). Cum obiectele din lemn și textilele au dispărut prin descompunere, cele mai bine conservate urme ale artei minoice care au supraviețuit sunt obiectele din ceramică, palatele din piatră cu fresce și sculpturile din piatră. Pe fresce, femeile erau reprezentate cu piele palidă, iar bărbații cu piele bronzată sau roșie - li se spuneau și Foinikes.

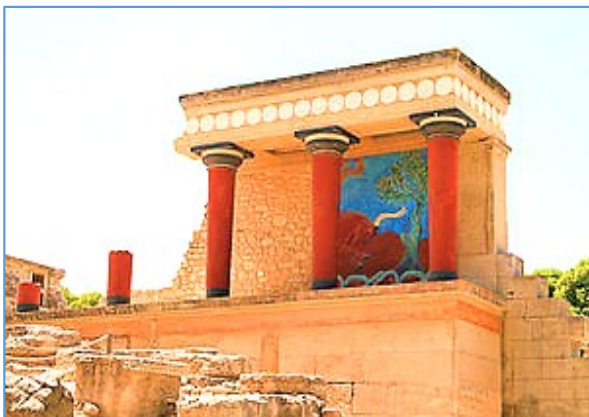
Săritura peste taur

Arhitectura

Orașele minoice erau conectate cu drumuri pavate cu blocuri de piatră tăiate cu ferăstraie de bronz. Străzile erau drenate și facilități de apă și canalizare au fost disponibile clasei superioare prin conductele de lut. Clădirile minoice aveau acoperișuri plate din gresie, ipsos sau lemn și pardoseli cu lespede de piatră. De obicei, pereții mai mici erau construiți din piatră și moloz, iar zidurile superioare erau construite din cărămizi de lut uscate la soare. Materialele utilizate în construcția vilelor și palatelor variau, incluzând gresie, gips sau calcar. În egală măsură, tehnicile de construcție variau între

diferite construcții, la unele palate se utiliza piatra cioplită, în timp ce la altele se utilizau blocuri megalitice parțial cioplite.

Palatele

Cnossos

Fresce

Primele palate au fost construite la sfârșitul perioadei timpurii, cam în al treilea mileniu î.Hr. Principalele palate vechi erau cele din Cnossos, Malia și Phaistos. Cel mai important palat din Creta a fost cel de la Cnossos, cu aripi care aveau între două și patru etaje.

Palatele îndeplineau o serie de funcții: ele serveau drept centre de guvernare, birouri administrative, altare, ateliere de lucru și spații de depozitare (pentru cereale). Ele erau construite pe dealuri joase în locuri strategice din jurul insulei într-un mod atât de complex încât semănau cu labirinturi pentru vizitatorii din afară. Palatelor minoice erau avansate tehnologic, fiind dotate cu sisteme extinse de scurgere, irigare, apeducte și puțuri de mare adâncime care ofereau apă proaspătă locuitorilor.

Palatele minoice erau orientate de la nord la sud și erau nefortificate, nefiind înconjurată de ziduri înalte, deși fortificații mici au fost descoperite în multe părți ale Cretei. Aveau un plan uniform și simetric. Erau complexe, alcătuite din mai multe aripi de camere mici. Aripile lor extinse în cele patru direcții cardinale conțineau numeroase încăperi care formau un labirint, grupate în jurul unei curți interioare dreptunghiulare și dotate cu un sistem de canalizare avansat pentru acele vremuri.

În afară de sala centrală existau alte săli suficient de mari pentru a găzdui diverse evenimente, unele fiind și dedicate teatrului. Aripa de vest a palatelor era considerată un spațiu

sacru. Includeau magazine de depozitare și săli de arhive ce demonstrau importanța comerțului. Aripa de est cuprindea diferite ateliere de lucru.

Palatele aveau mai multe etaje, cu scări mari, fântâni și sisteme de apă cu conducte din lut și canalizare. Mai multe camere conțin fresce care oferă informații cu privire la viața minoicilor. Intrările palatului erau deosebit de elaborate. Ei foloseau adesea polythyra, un sistem de uși stabilite una lângă cealaltă. Acestea, combinate cu mai multe coloane și scări impunătoare, exprimau o autoritate estetică impunătoare a regelui local ce locuia la palat. Piatra era utilizată la scară largă în construcția palatelor. Zidurile de piatră erau tencuite și decorate cu fresce (picturi murale). Alte materiale folosite la construcția de palate incluse erau alabastru și lemn.

Camerele palatului erau încălzite în zilele reci de iarnă prin intermediul vetrelor de foc cu lemne pe podea. Doar un singur cămin închis a fost găsit până în prezent, în sala tronului de la Cnossos. Ferestrele palatului nu aveau geamuri, minoicii neavând tehnologia necesară pentru a produce panouri de sticlă. Cu toate acestea, s-au descoperit ferestre din foi subțiri de alabastru.

Nu în cele din urmă, este important de menționat o caracteristică impresionantă a palatelor minoice: sistemele lor celebre, vechi de patru mii de ani de scurgere a apei. Acestea erau structuri de piatră ce transportau apa. Conductele de lut și canalele de scurgere a apei de ploaie transportau apa în afara palatelor, pentru a elimina riscul de inundații. Conductele de lut erau montate pentru a distribui apă potabilă curată de-a lungul palatului. Apa era transportată prin conducte de la izvoarele depărtate, de-a lungul unor apeducte extinse din piatră.

Sala Tronului

Sala securilor duble

Sala tronului
reginei

Ceramica

Vas minoic pentru ofrande in forma unui cap de taur

La început, cultura de ceramică a fost caracterizată prin modele liniare, spirale, triunghiuri, linii curbe, cruci, motive cu schelete de pește etc. În perioada mijlocie, modele naturaliste, cum ar fi peștele, calmarul, păsările și crinii erau comune. În perioada târzie, florile și animalele au fost în continuare cele mai caracteristice, dar variabilitatea a crescut. "Stilul palat" al regiunii din jurul Cnossos-ului este caracterizată printr-o simplificare geometrică de forme naturaliste și

picturi monocromatice.

Notabile sunt asemănările dintre perioada minoică târzie și arta miceniană. Frescele au fost principala formă de artă în aceste timpuri ale culturii minoice.

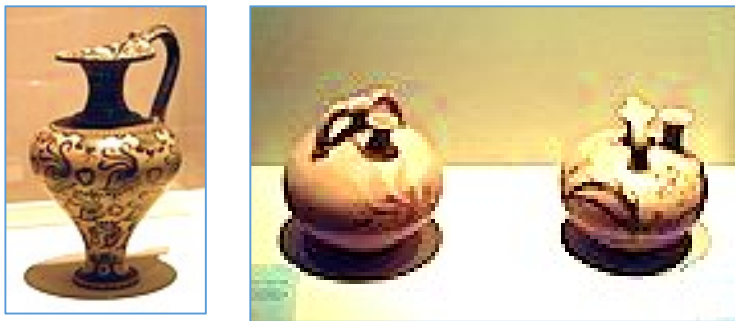
Fresca cu pescarul
din Akrotiri

Zeița-Șarpe

Vase de ceramică

Vase de ceramică

Minoicii creșteau vite, oi, porci, capre și cultivau grâu, orz, mazăre și năut. Au cultivat, de asemenea, struguri, salată verde, țelină, sparanghel, morcovi, pere, gutui, smochini și măslini, precum și maci (pentru opiu). Minoicii au domesticit și albinele. Importau curmale și pisici (utilizate pentru vânatoare) din Egipt.

Au preluat rodiile din Orientul Apropiat. Au dezvoltat policultura mediteraneană cultivând mai multe soiuri de plante simultan pe aceleași terenuri. Teoretic, această metodă de creștere a menținut fertilitatea solului.

Dieta cretanilor era variată și sănătoasă, ceea ce a dus la creșterea populației. Tabletele "Linearului B" indică o importanță agriculturii prin livezile de smochine, măslini și struguri.,

Uleiul de măslini în dieta cretană era comparabil cu untul din dieta nordică. Procesul de fermentare a vinului din struguri este posibil să fi fost o preocupare a suveranilor, care aveau controlul mărfurilor comerciale importante. Vinul, și consumul acestuia, prezenta și elemente culturale semnificative.[17] Consumul de produse exotice sau scumpe ar fi jucat un rol în prezentarea și articularea puterii politice și economice.

Fermierii utilizau pluguri de lemn trase de câte o pereche de măgari sau de boi. Resursele marine erau importante în dieta cretană, incluzând moluște comestibile, pește și chiar caracatițe. Cretanii vânau căprioare sălbatice și mistreți. Se organizau "festivaluri de recoltare", sau alte ceremonii, pentru a onora fertilitatea continuă a solului.

Religia Cretanii antici venerau aproape exclusiv zeițe. Deși există unele dovezi ale adorării unor zei de sex masculin, reprezentările minoice ale zeitelor sunt mai frecvente decât cele dedicate zeilor masculini. Deși unele dintre aceste reprezentări ale femeilor sunt speculate a fi imagini de adoratoare și preotese care oficiază ceremonii religioase, și nu divinitatea

Însăși, se pare ca existau mai multe zeițe, inclusiv o Zeiță-Mamă a fertilității, o protectoarea a orașelor, a gospodăriilor, a recoltei, a infernului etc. Unii istorici au susținut că toate acestea sunt aspecte ale unei singure Mari Zeițe. Ele sunt adesea reprezentate de șerpi, păsări și alte animale. O importantă sărbătoare minoică era „dansul cu taurul”, adesea reprezentată în frescele de la Cnossos și în sigiliile miniaturale. În acest ritual care pare destul de periculos, la care participau atât bărbații, cât și femeile, dansatorii se confruntau cu un taur și, apucând-l de coarnele sale, erau aruncați pe spatele acestuia. Fiecare dintre aceste mișcări apare în reprezentările minoice, dar semnificația reală a dansului cu taurul în cultul minoic și viața culturală este destul de ambiguă.

Între mit și legendă

Tezeu și Minotaurul

Poeți și istorici ai antichității ca Homer au considerat insula Creta ca locul de naștere a civilizației grecești. Civilizația cretană a ajuns la apogeu în timpul domniei regelui Minos care a avut numeroase neveste care încercau zadarnic să-i ofere un moștenitor, care nășteau doar șerpi și scorpioni. Doar Pasifae a reușit să-i ofere copii normali. Minos l-a ofensat pe zeul Poseidon pentru că n-a vrut să-i aducă ca jertfă taurul său cel mai frumos și sacru. Drept răzbunare, Poseidon a vrăjit-o pe Pasifae

să se îndrăgostească de taurul respectiv. Din această unire s-a născut Minotaurul. Minos i-a poruncit inginerului Dedal să construiască un labirint pentru a-l închide pe monstru.

După finisarea construcției, Minos i-a închis și pe Dedal și pe fiul său, Icar. Dedal a fabricat pentru el și băiat niște aripi de ceară cu care au zburat. Dar Icar, îmbătat de zbor, n-a ținut seamă de sfatul tatălui

său și s-a apropiat prea mult de soare, topindu-i aripile și prăvălindu-se în mare. Dedal a ajuns în Sicilia.

Între timp, Minotaurul, aflat în labirint, a pretins să i se aducă anual câte șapte fete și șapte băieți ca să-i mănânce. Minos îi obținea de la popoarele învinse în războaie. Unul dintre tinerii aduși, Tezeu, fiul regelui Atenei, Egeu, și-a propus să ucidă monstrul. Pătruns în labirint, l-a ucis pe monstru și a ieșit cu ajutorul unui ghem de sfoară oferit de Ariadna, pe care ulterior, a luat-o de nevastă.

Tradițiile creative în Anul European al Patrimoniului Cultural (unele puncte de vedere ale Institutul Cultural Român)
Vineri, 26 octombrie 2018, The Ark, București

Raluca Bragarea a vorbit despre spiritul istoriei europene și sentimentul de apartenență la un spațiu european comun, subliniind faptul că tocmai unul dintre obiectivele Anului European al Patrimoniului Cultural îl reprezintă valorificarea potențialului social, economic și educațional susținut de oamenii care au contribuit la acest gen de eveniment, ca Forumul Tradițiilor Creative. *Într-adevăr, suntem un partener de drum lung cu ICR și sperăm ca ceea ce facem noi și dumneavoastră să contribuie la acest efort de soft power.*

Andrei Borțun a completat rolul ICR-ului în contextul tradițiilor creative ca o rețea de distribuție a producătorilor. Altfel, există riscul de a se ajunge la situația majorității producătorilor, care știu să producă, fără a genera distribuție sau networking – două elemente foarte importante în antreprenoriatul și curatorierea unor produse de acest gen. De asemenea, vitale sunt și viziunea și organizarea mai bună.

Tot ceea ce înseamnă Romanian Design Week, fie că e vorba de expoziții, artiști sau de produse realizate de noi și duse în Europa, cele mai de succes proiecte sunt cele care pleacă din acest Univers pe care îl propune și îl promite Forumul Tradițiilor Creative.

Alexandru Andrasanu conectează obiectele din lumea rurală cu cele aparținând Universului pragmatic, foarte clar, cu mitologie proprie, locală, un Univers cu cap și coadă în care a crescut, și-a văzut părinții și bunicii folosind instrumentarul țărănesc. Locul lor în muzeu este unul greu de înțeles, când aceste obiecte reprezintă povestea de zi cu zi a unor oameni.

Inevitabil, gându-i fuge la clacă, o construcție comună, socială și economică comună, cu impact de apartenență la spațiu. În felul acesta, se află despre locurile bune și rele, poveștile oamenilor, o lume vie, care venea dintr-un trecut îndepărtat și avea noimă.